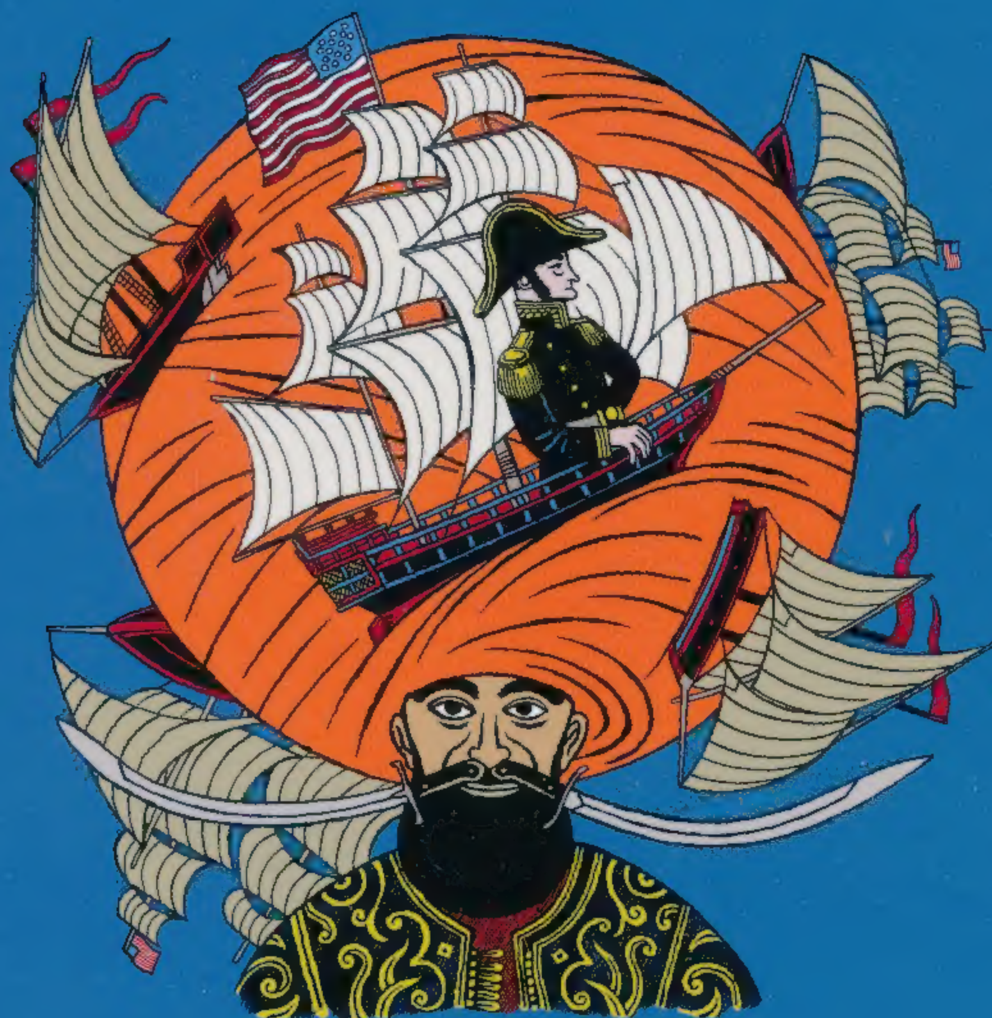

Jean-Pierre Filiu & David B.

DE BESTE VIJANDEN

Over de relatie tussen de Verenigde Staten en het Midden-Oosten

DEEL EEN 1783-1953

Bllloan

DE BESTE VIJANDEN

Over de relatie tussen de Verenigde Staten en het Midden-Oosten

DEEL EEN 1783-1953

DE BESTE VIJANDEN

Over de relatie tussen de Verenigde Staten en het Midden-Oosten

DEEL EEN 1783-1953

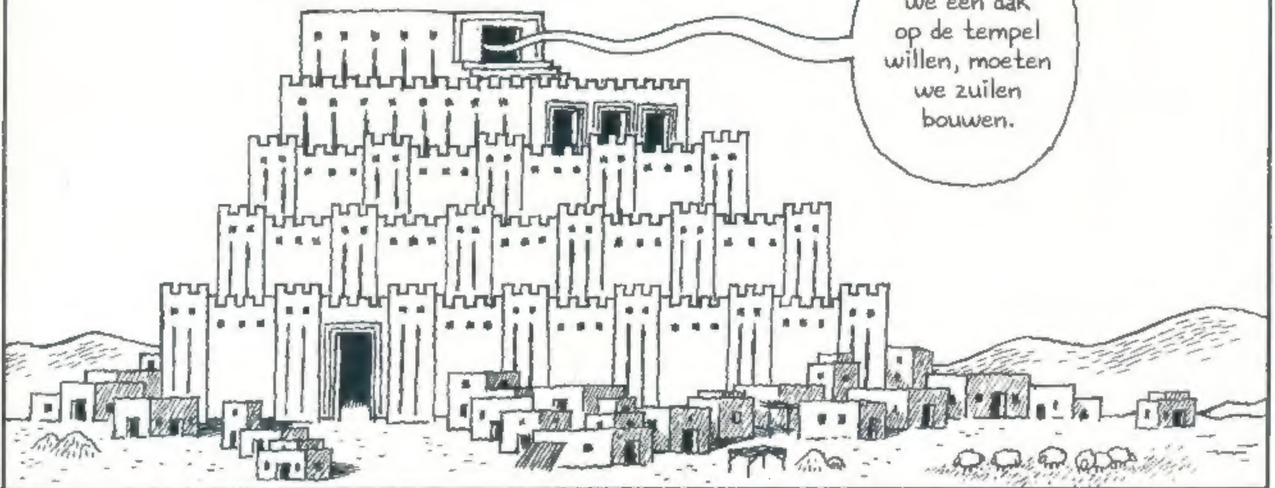

Een verhaal van **Jean-Pierre Filiu & David B.**

Getekend door **David B.**

[Bl|Oan]

1 Een oud verhaal

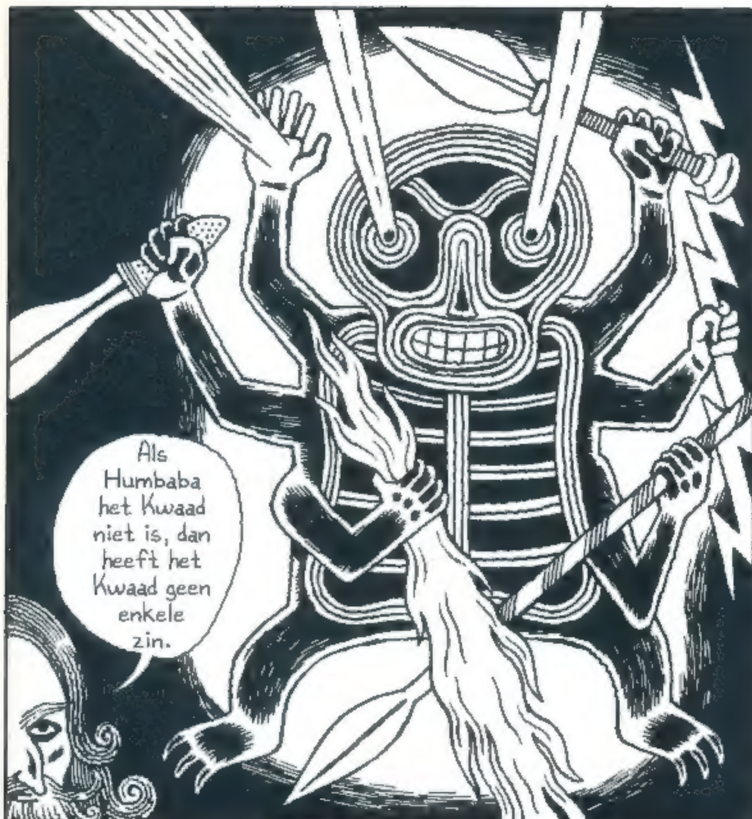

Cederwoud?
Dat is het gebied van de demon Humbaba?!

En hij heeft gevaarlijke wapens... Hij beveelt de 7 Verschrik-kingen!

Eens te meer zijn wij de enigen die standhouden tussen een wereld van vrede en een van chaos en wanhoop.

Eens te meer staan wij garant voor de veiligheid van ons volk en de hoop van de mensheid. En we accepteren die verantwoordelijkheid.

Het enige wat Humbaba kan doen met die Verschrikkingen, is domineren, intimideren en aanvallen!
En op een dag een ongeziene ramp veroorzaken.
En we zullen er alles aan doen om dat te voorkomen.

De Raad der Ouden van Uruk hoort van de oorlogsplannen tegen de demon en spreekt Gilgamesh en Enkidu erover aan.

En er is het onbekende ongekende: de dingen waarvan we nog niet weten dat we ze niet kennen. Wat kun je daaruit leren? Dat de wereld waarin we leven een grote, wrede wereld is. Een gecompliceerde wereld waarin ontkenning en manipulatie schering en inslag zijn.

Wij beweren niet dat we alle wegen van de voorzienigheid kennen...
...maar we kunnen ons erop verlaten en ons vertrouwen schenken aan de god van de liefde, over het leven en de geschiedenis heen.

Gilgamesh en Enkidu laten door de smeden van de stad zware en gevaarlijke wapens maken.

Dan gaan ze op weg naar het cederwoud...

Ze dringen het woud binnen, op zoek naar de demon.

In het hart van het woud verschijnen de goden om het duo te waarschuwen voor de gevolgen van hun daden. Ze vragen ook om Humbaba te sparen.

We vragen als enige beloning een duurzame vrede en we nemen pas genoegen met een succesvol resultaat.

Een oorlog is geen wandeling. Oorlogen zijn hard en eisen mensenlevens. Ze zijn gevaarlijk!

De 7 Verschrikkingen kunnen de demon niet voor een nederlaag behoeden.

Tegen het advies van de goden in, doodt Enkidu Humbaba.

Het lichaam van de demon verdwijnt onder de cederbomen die Gilgamesh en zijn vriend omhakken.

Ze zullen eindelijk hun tempel af kunnen werken.

Maar na hun terugkeer in Uruk sterft Enkidu. Het is een straf van de goden voor zijn ongehoorzaamheid.
Gilgamesh wordt gespaard omdat iemand het leed moet ondervinden.
Hij beseft nu de gevolgen van moord en destructie.

De koning van Uruk trekt door het gebergte, een weerspiegeling van het hiernamaals, op zoek naar de onsterfelijke Utnapishtim. Hij wil het geheim ontdekken van het leven en de dood.

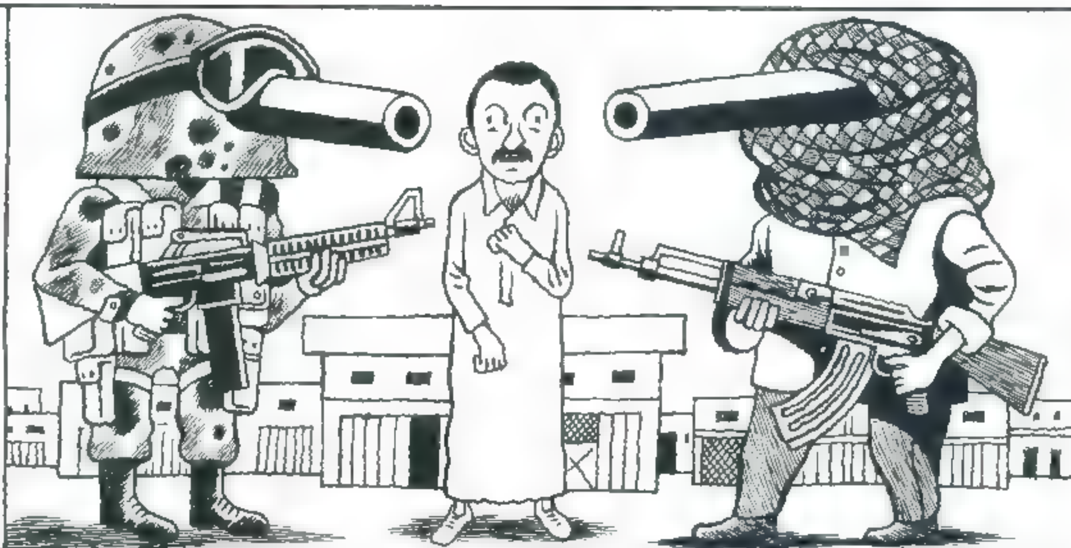
Hij komt zo dicht bij het geheim dat hij het vast kan grijpen. Maar wanneer hij het later weer verliest, keert hij naar zijn koninkrijk terug met de kennis die hij tijdens zijn reis heeft opgedaan.

Het epos van Gilgamesh is een van de oudste teksten die ooit zijn teruggevonden. Het verhaal heeft alle beschavingen uit die regio geïnspireerd. Er bestaat een Soemerische versie, een Babylonische, een Hettitische, een Assyrische... Je vindt er ook sporen van in de Bijbel.

Na de Amerikaanse invasie in Irak, in 2003, viel het land ten prooi aan burgeroorlog en bezetting.

Wij leggen Gilgamesh en Enkidu hier woorden in de mond van George W. Bush en Donald Rumsfeld uit 2002 en 2003.

Zo blijkt dat de waarschuwingen over de catastrofale gevolgen van een oorlog, die meer dan vierduizend jaar geleden werden uitgesproken in dezelfde streek waar het recente drama zich afspeelde, nog altijd niet zijn doorgedrongen.

Gruwelijkheden zijn van alle tijden.
In het Louvre staat een Soemerische stèle, die werd gevonden in Irak.
Die stelt het gevecht voor van de prins uit Lagash tegen de stad Umma.
Archeologen noemen de steen de gierenstèle...
Op een van de fragmenten zie je dat lichamen van gevallen krijgers op elkaar ge-stapeld liggen, als een soort overwinnings-monument.

De Amerikaanse soldaten in de gevangenis van Abu Ghraib in 2004 hebben waarschijnlijk nooit van Gilgamesh gehoord, noch van de gierenstèle...
Maar door de Bijbel en het chris-tendom zijn ze wel verre erfgenamen van dit stuk geschiedenis.
Ze verplichten hun gevangenen om op elkaar te gaan liggen en ze nemen er foto's van.
De foto's van de martelingen in Abu Ghraib zijn de gierenstèles van vandaag...

2 Barbarije

Eeuwenlang bevechten christelijke en moslimpiraten elkaar in de Middellandse Zee.

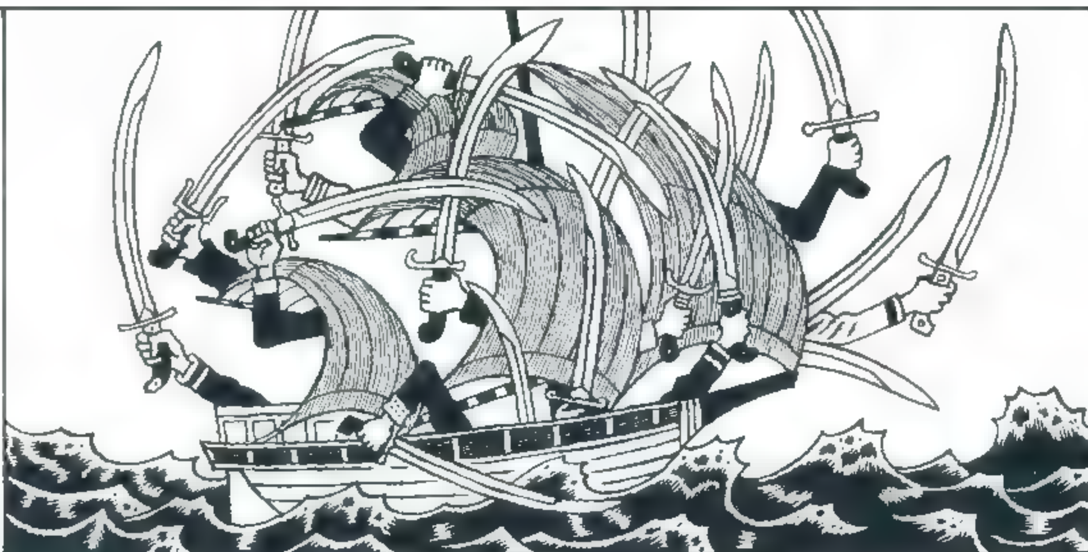
Aan het einde van de 15de eeuw doen moslims hun voordeel met de Ottomaanse veroveringen en krijgen zij de overhand.
Het hoofdkwartier van de maritieme jihad is Algiers, dat de broers Barbarossa besturen in naam van de sultan van Constantinopel.

In 1571 levert een christelijke coalitie slag met de Turken in Lepanto.

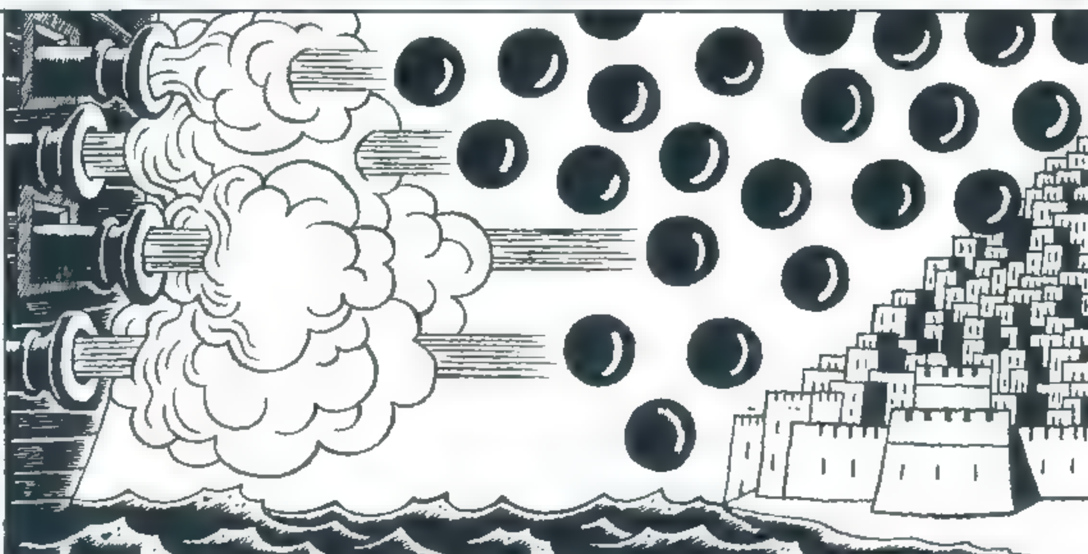
De moslimvloot lijdt een verpletterende nederlaag.

Dat betekent het einde van de Ottomaanse veroveringstocht in de Middellandse Zee.

Maar de race gaat verder. Vanuit de havens van Marokko, Algiers, Tunis en Tripoli.

In de 17de en 18de eeuw bestoken Franse, Spaanse, Engelse en Nederlandse vloten Algiers en Tunis. Maar tevergeefs.

De vloten van de christenen worden geënterd. Bemanningen en passagiers gaan een leven als slaven tegemoet.

Slaven krijgen verschillende functies. Vrouwen werken als dienstmeisjes of worden ondergebracht in harems.

Kinderen worden per definitie bekeerd en opgeleid tot soldaat, zeeman of ambtenaar in de Turkse administratie.

De mannen die zich willen bekeren tot de Islam worden op hun beurt piraten...

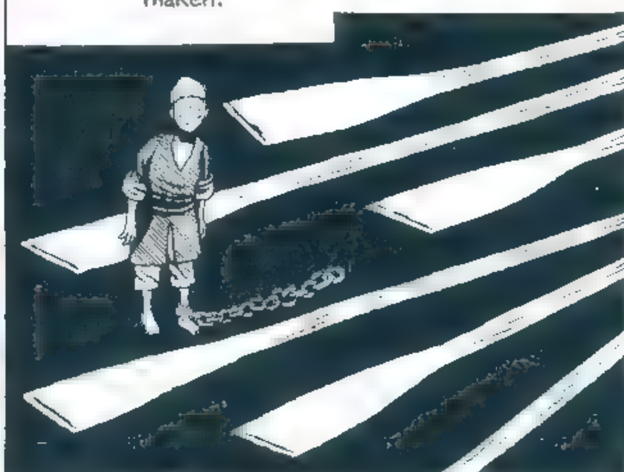
Uit getuigenissen blijkt dat deze afvalligen de wreedste tegenstanders zijn voor hun voormalige geloofsgenoten en de gruwelijkste beulen voor de slaven die christenen zijn gebleven.

De ongelukkigsten moeten roeien op galeien...

...tot betere zeilschepen de galeislaven overbodig maken.

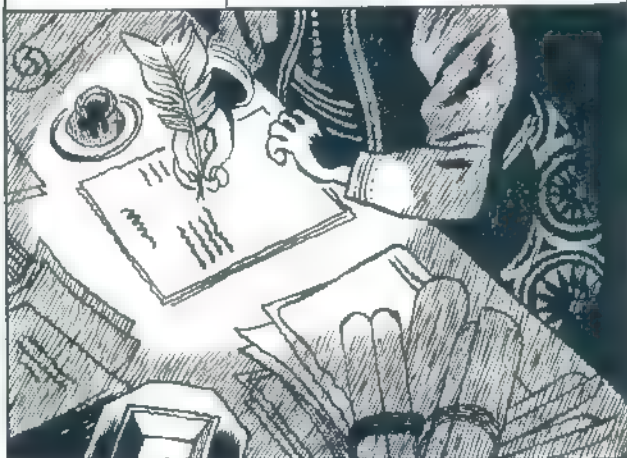
Ze worden uitgehongerd, geslagen en het belijden van hun godsdienst wordt hun moeilijk gemaakt.

Wie geluk heeft, wordt gekocht door particulieren en ingezet als huispersoneel.

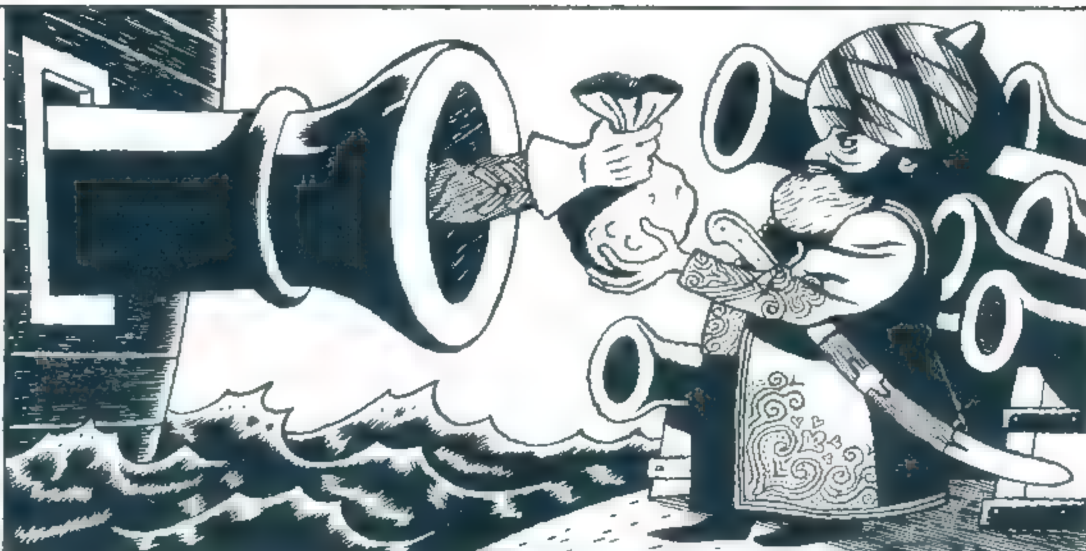
Wie talent heeft, kan opklimmen tot een aantrekkelijke functie als huismeester of privésecretaris...

De behandeling van slaven varieert naargelang het regime. Erg streng in Marokko, iets vrijer in Tunesië waar slaven genieten van een aantal voordelen.

In het begin van de 19de eeuw tekenen de drie grootste zeemachten, Frankrijk, Engeland en Spanje, een aantal verdragen in ruil voor een heffing.

De Britten vertellen de Algerijnen dat Amerika een onafhankelijke staat is geworden. Die schepen worden dus niet meer beschermd door de Britse vloot.

In 1785 leggen de Algerijnen beslag op diverse Amerikaanse handelsschepen.

De publieke opinie verneemt alles over deze barbaarse piraterij.

De Verenigde Staten zijn een uitgestrekt land, maar tellen weinig inwoners. Drie miljoen mensen, inclusief de slaven. Niet echt een economische grootmacht.

Oregon, opgeëist door Engeland.

Het reguliere leger van de VS telt hooguit duizend man, aangevuld met staatsmilities.

Het grondgebied ligt in het oosten en is veel minder groot dan vandaag.

De Amerikanen voeren met niemand oorlog, tenzij dan met de indianen...

Maar nu is de jonge natie in conflict met landen die duizenden kilometers verderop liggen...

Het Congres zegt $ 80.000 toe om de vrede te kopen bij die 'Barbarijse staten'.

De Algerijnen eisen veel meer geld en de onderhandelingen verlopen moeilijk. Een akkoord waarbij de gevangen bemanningen worden vrijgekocht, laat tien jaar op zich wachten...

Marokko tekent als eerste land voor $ 20.000.

In 1786 proberen de VS tot een akkoord te komen met het bestuur in Tripoli.

Zweden
Russische Rijk
Polen
Ierland
Engeland
Atlantische Oceaan
Frans Koninkrijk
Oostenrijkse Rijk
Ottomaanse Rijk
Spaans Koninkrijk
Portugal
Middellandse Zee
Algiers
Tunis
Algerije
Tripoli
Rabat
Marokko
Tunesië
Tripoli
Egypte

De onderhandelingen tussen de gevolmachtigden uit Amerika en Libië vinden plaats in Londen.

John Adams, ambassadeur in Londen.

De vertaler, van wie we de naam niet kennen. Vermoedelijk een afvallige, die Engels of Frans spreekt.

Thomas Jefferson, ambassadeur in Parijs.

Sidi Haji Abdul Rahman Adja, de Libische vertegenwoordiger.

De ambassadeurs bieden de Libische vertegenwoordiger $ 20.000 aan, maar de man vindt dat bedrag te bescheiden.

De Algerijnen hebben bijna een akkoord voor een veel hoger bedrag.

Dit is onze zee.

Het is het recht en de plicht van elke moslim om een jihad te voeren tegen de goddelozen.

Het is het lot van de goddelozen om onderworpen te worden...

De onderhandelingen slepen aan.

Dat heeft ook te maken met de tegenstrijdige houding van de twee Amerikaanse ambassadeurs.

Zo verzoenend als Adams is...

...zo sarcastisch en agressief is Jefferson...

2 500 dollar

sla ver nij

Wanneer de Libische onderhandelaar oppert dat ook in de VS slavernij bestaat, is Jefferson verontwaardigd.
De slavernij in de Barbarijse staten kan niet worden vergeleken met die van de VS, waar slaven een 'humane' behandeling krijgen...

De onderhandelingen mislukken.

In 1796 nemen piraten uit Tripoli twee Amerikaanse schepen in beslag en ze onderwerpen de bemanning. Op die manier dwingen ze de ondertekening van het akkoord af en een voor hen gunstig vredesverdrag...

In 1797 wordt Adams de tweede president van de VS. Zijn regering onderhandelt met de Barbarijse staten een bedrag dat een vijfde vertegenwoordigt van het budget van het land.

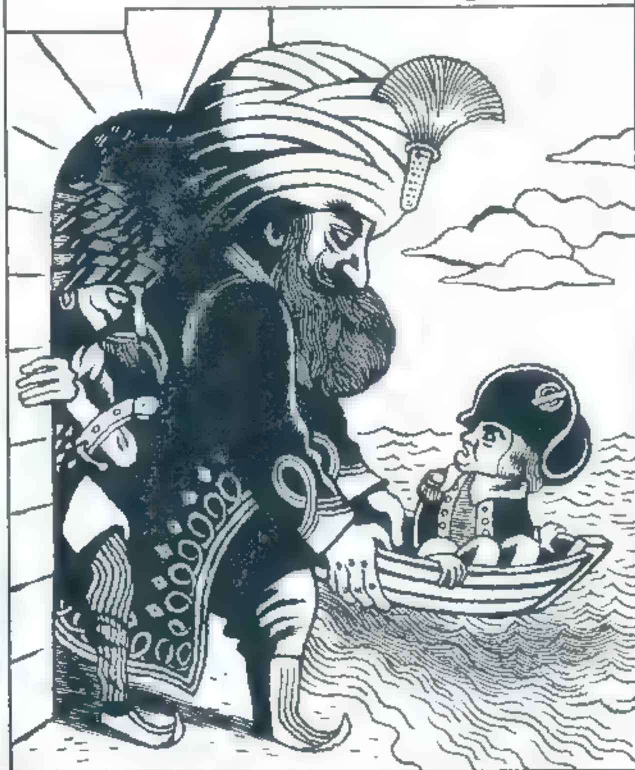
In 1801 wordt Jefferson president. Nu wordt hij geconfronteerd met de piraterij en de te betalen vergoedingen...

De sultans, beis en pasja's vragen steeds meer geld. Iedereen eist evenveel of meer dan zijn buur en, zoals de pasja van Tripoli verklaart aan consul James Cathcart:

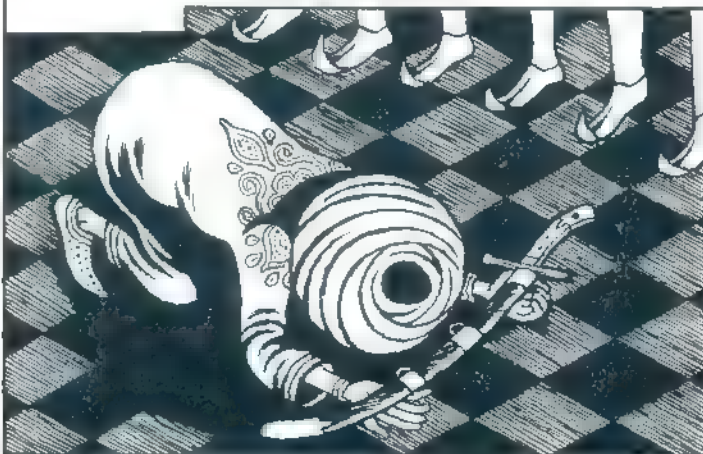
Pasja Yusuf Karamanli zet de consul het land uit en verklaart de VS de oorlog.

Hij weet bitter weinig over het land dat hij wil aanvallen.

In de Oriënt, met op dat moment een chaotische staatsstructuur, hebben de meeste mensen geen weet van het bestaan van de VS.

Maar eeuwenlange heilige oorlogen op zee sterken Yusuf Karamanli in zijn besluit.

Zijn dynastie is minder dan een eeuw oud. Zijn voorganger Ahmad kreeg in 1711 de macht uit handen van de Ottomaanse sultan.

Dankzij handel en efficiënte piraterij, heeft hij met zijn familie van Tripoli een welvarende stad gemaakt.

In 1782 breekt de pest uit, gevolgd door een hongersnood. Deze ravage wordt de ondergang van de bewindvoerders in Tripoli.

Er komt een burgeroorlog. Pas in 1797 grijpt Yusuf Karamanli opnieuw de macht die in handen was gekomen van een Algerijnse avonturier.

Hoewel zijn macht theoretisch afhangt van de sultan van Constantinopel, voert hij zijn eigen bewind.

Hij aarzelt ook niet om te onderhandelen met Napoleon Bonaparte, die op veroveringstocht is in Egypte, een provincie van het Ottomaanse Rijk.

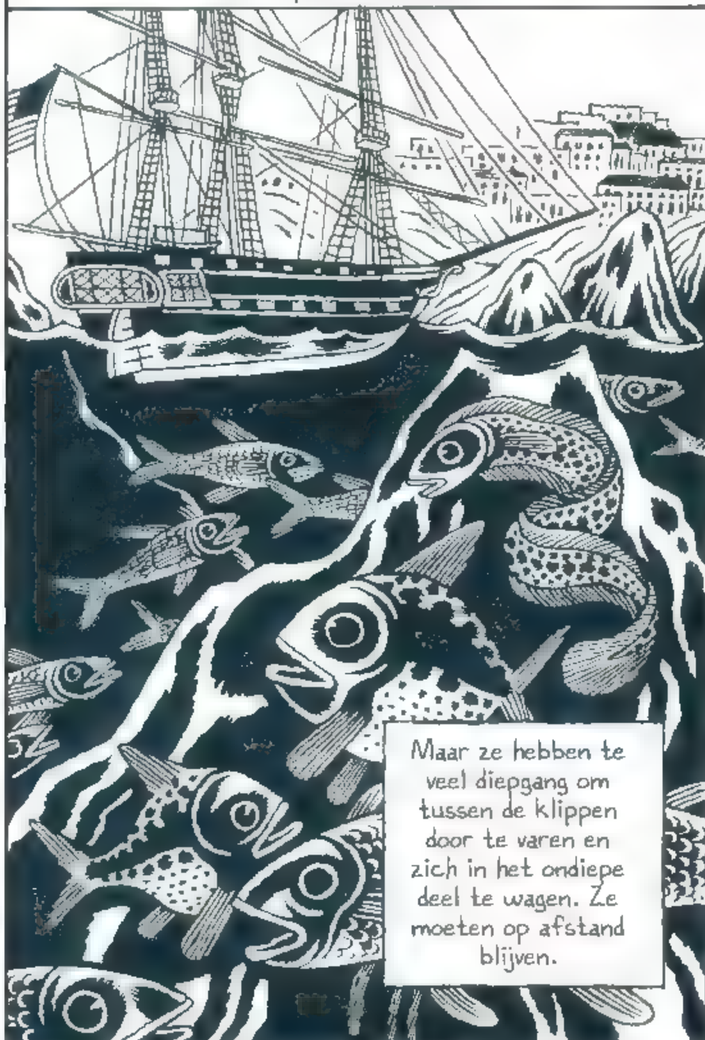
Ver van de Middellandse Zee, aan de andere kant van de Atlantische Oceaan, besluit president Jefferson een eskader naar de pasja van Tripoli te sturen.

Hij laat na de leden van het Congres te raadplegen en die worden woest. De expeditie kost twee keer meer dan de heffingen die aan de Barbarijse staten moeten worden betaald.

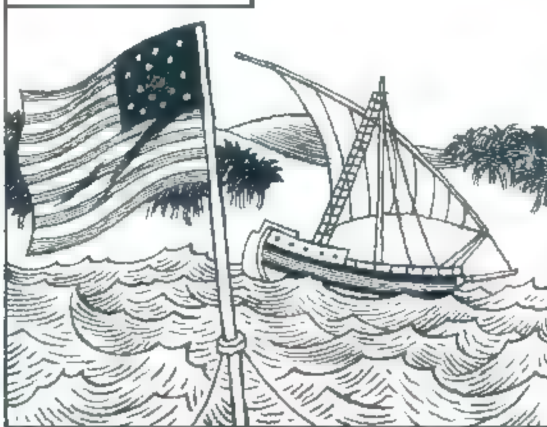

Vier schepen steken de oceaan over om de haven van Tripoli te blokkeren.

Maar ze hebben te veel diepgang om tussen de klippen door te varen en zich in het ondiepe deel te wagen. Ze moeten op afstand blijven.

De feloeken uit Tripoli laveren handig langs de kust en ontsnappen aan de Amerikaanse controle.

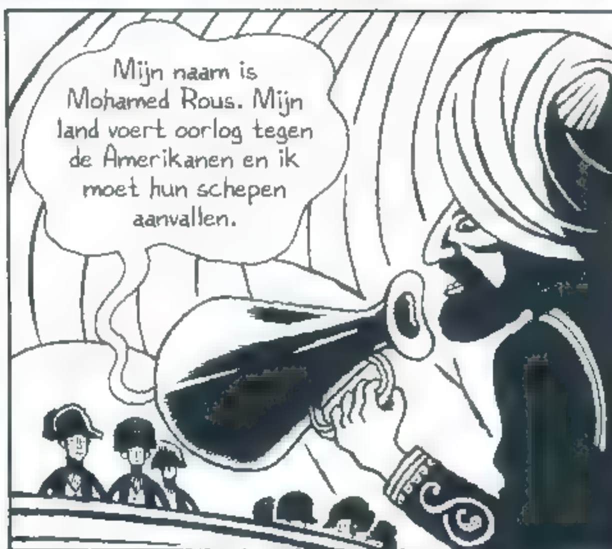
En voor de Amerikaanse vloot duikt snel een ernstig probleem op: de voorraad drinkwater is op.

Luitenant Sterret, bevelvoerder van de Enterprise, wordt naar Malta gestuurd om er drinkwater te halen voor het hele eskader.
Schip aan bakboord!

Hij kruist een schip van het regentschap: de Tripoli.
Ze hijsen hun vlag.
Aan boord zijn 14 kanonnen en 80 bemanningsleden.

Luitenant Sterret gebruikt een klassieke oorlogslist: hij hijst de Britse vlag.
Hou jullie klaar om te schieten!

Mijn naam is Mohamed Rous. Mijn land voert oorlog tegen de Amerikanen en ik moet hun schepen aanvallen.

Maar ik heb er
nog niet één
gezien.

Dit is een
vijand. Hijs
onze vlag
en open het
vuur!

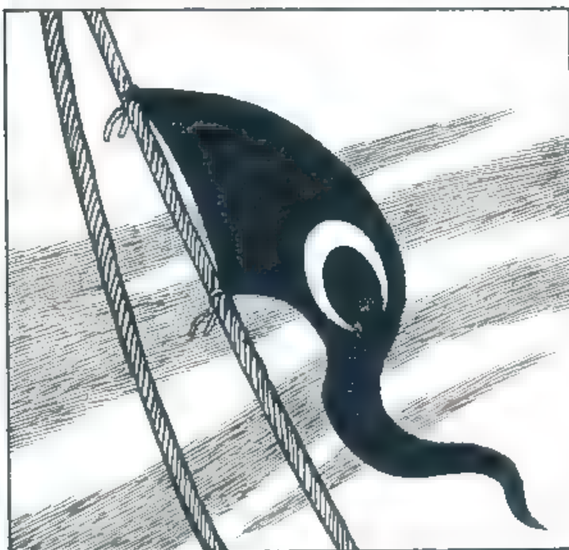
De Tripoli wil de Enterprise met de sneb rammen, maar het schip komt weg. Daarop probeert de Barbarijse bemanning de Enterprise te enteren...

De aanval wordt afgewend.

Strijk de vlag.

Ze strijken de vlag. Ze geven zich over. Staakt het vuren.
Blijf op je hoede!

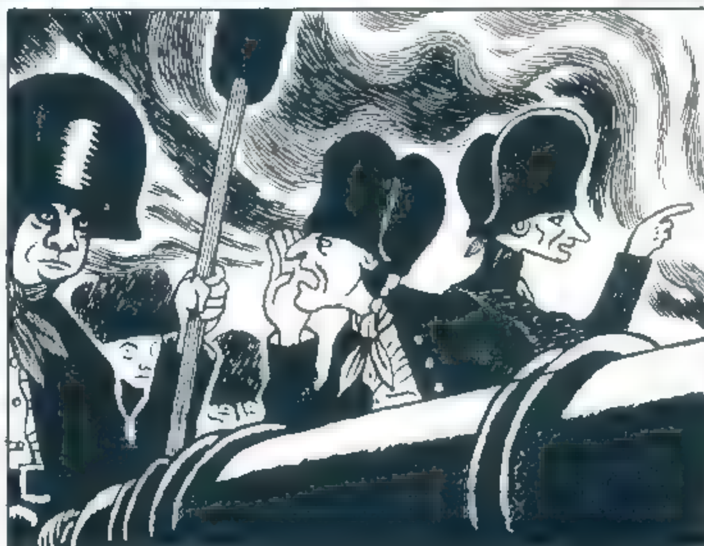

Ze stoppen met schieten! Aanvallen!

Deze list vergt wat tijd voor hij slaagt.
Hij valt te vroeg aan!

Drie uur duurt het gevecht.
De bemanning uit Tripoli probeert de Amerikanen diverse keren te enteren...
...en herhaalt ook de list met het strijken van de vlag om zo een overgave voor te wenden.
Alle pogingen mislukken.

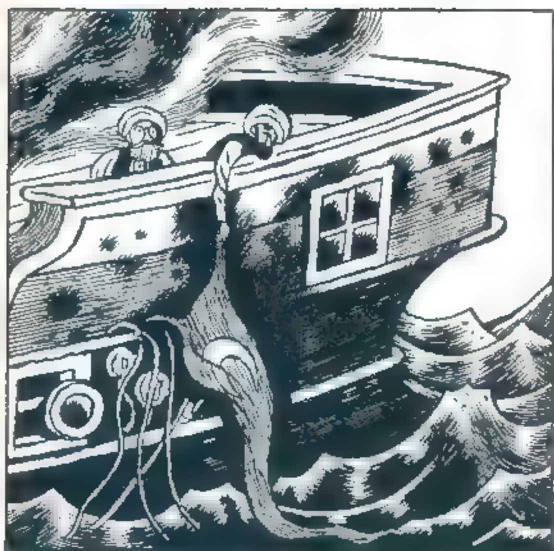

Genoeg! Geef ze de volle laag!

We geven ons over!
Breng me de vlag.

Ze gooien hun vlag in het water.
Dit is geen list meer. Ze geven zich over!
Enteren!

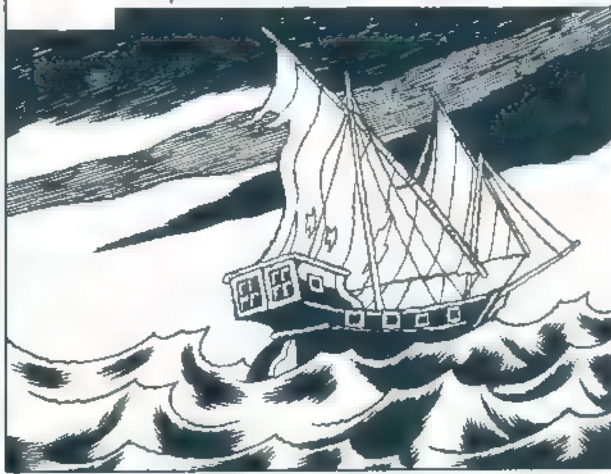
Aan boord van de Tripoli vallen dertig doden en dertig gewonden...

De arts van de Tripoli is gesneuveld en luitenant Sterret stuurt zijn arts om de gewonden de eerste zorgen toe te dienen.

Gooi al hun wapens overboord.

Zijn orders verbieden hem een schip in beslag te nemen, dus laat luitenant Sterret de Tripoli aan zijn lot over.

Maar kapitein Mohamed Rous slaagt erin zijn schip de haven binnen te loodsen.

De pasja laat hem onmiddellijk degraderen en afranselen.

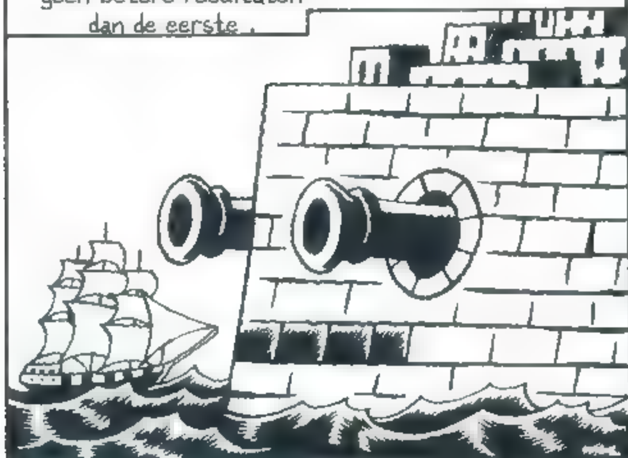

Hoewel zinloos, blijft de blokkade van de haven van Tripoli gehandhaafd, maar de overwinning van luitenant Sterret zorgt voor een feeststemming onder de Amerikaanse bevolking.

President Jefferson krijgt van het Congres de materiële en wetgevende middelen om de piraten te bestrijden.
...alle schepen, goederen en waardepapieren van de pasja van Tripoli en zijn onderdanen worden in beslag genomen en naar de haven gebracht waar alles ter beschikking wordt gesteld.

In 1802 entert een piraat uit Tripoli de Franklin en onderwerpt de bemanning.
Opnieuw moet er losgeld worden betaald.

Omdat de blokkade zinloos is, keert Commodore Dale terug naar de VS en eist er de graad van admiraal op.

Deze graad bestaat nog niet in de Amerikaanse marine en het Congres weigert hem voor Dale te creëren.
Dale is woest en verlaat de marine.

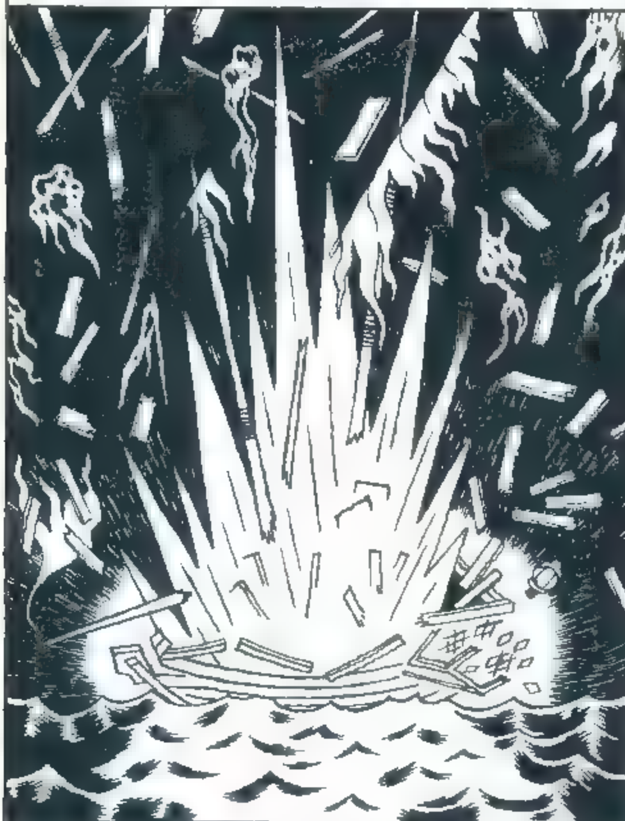

Om de lading te vernietigen, moeten de Amerikanen troepen inschakelen.

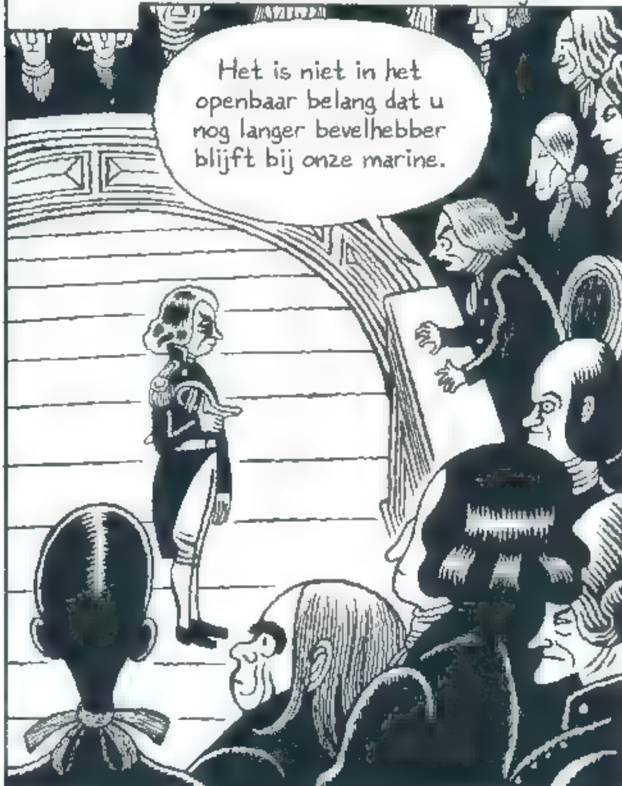
Een deel van de lading wordt in brand gestoken. Maar slechts een deel.

Voor het eerst in de geschiedenis wordt op het vasteland de confrontatie aangegaan met moslims.

In juni wordt een schip uit de vloot van de pasja vernield.

Omdat hij vermoedt verder niets te kunnen bereiken, keert commodore Morris terug naar de VS. Hij moet er voor een onderzoekscommissie verschijnen.

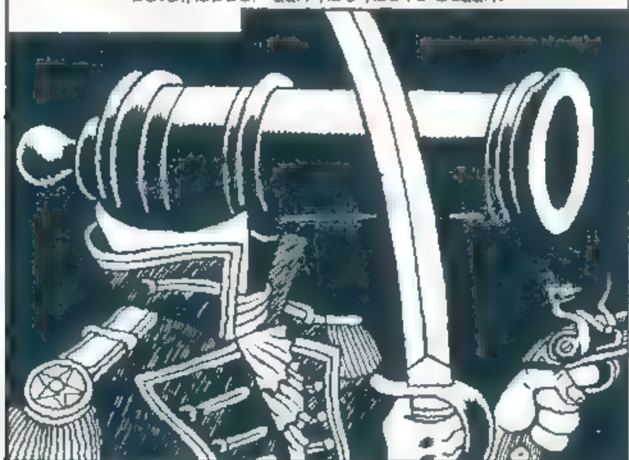

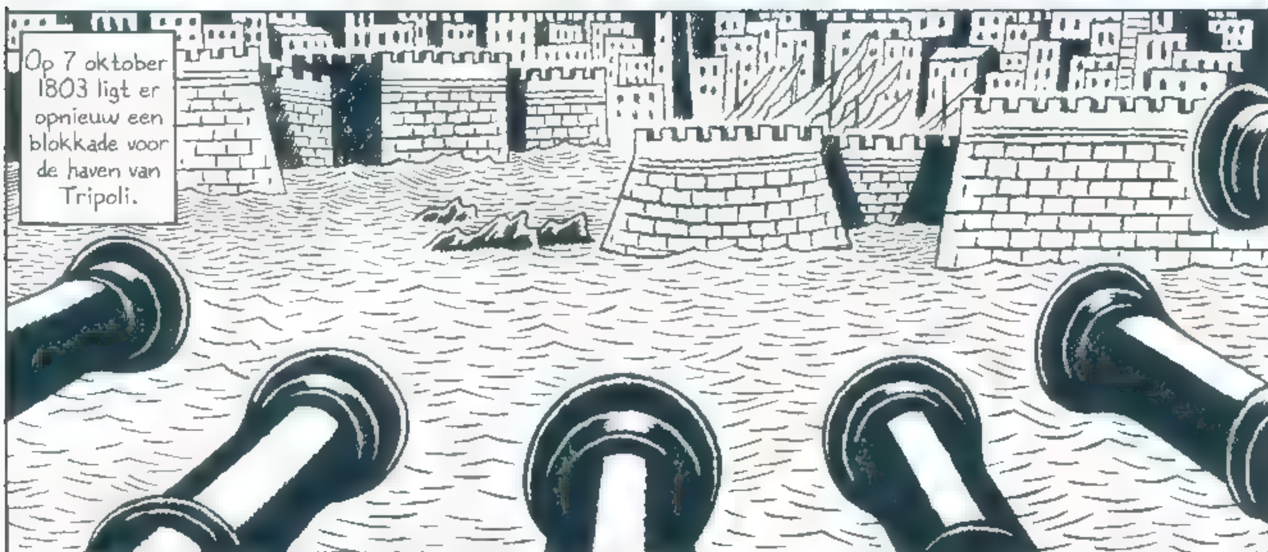
In mei 1803 kopen de VS Louisiana van Frankrijk, waardoor ze hun grondgebied verdubbelen.

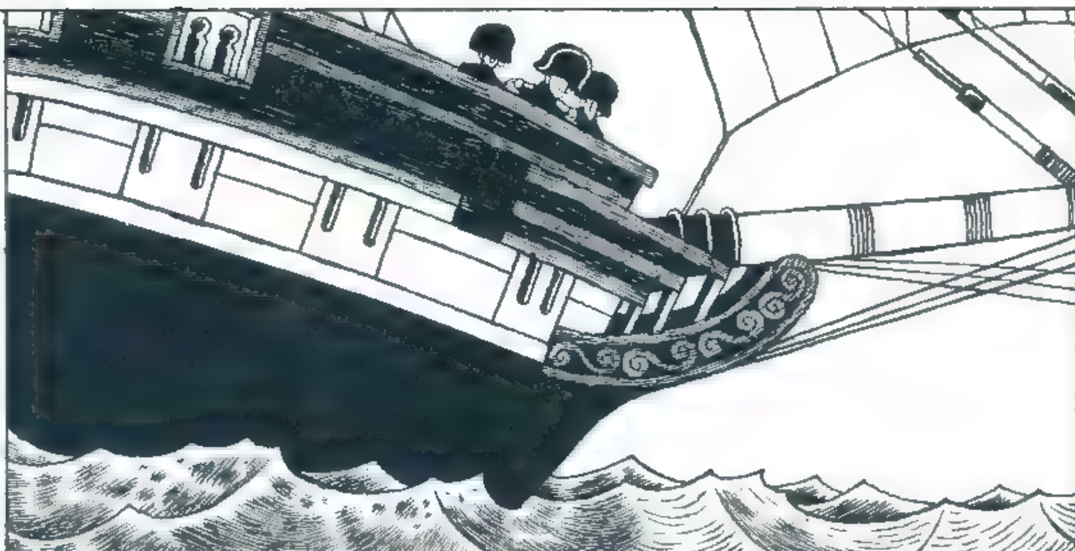

In Tripoli roept pasja Karamanli de andere regentschappen op tot een heilige oorlog tegen de VS.

Wapens, munitie en proviand worden aangevoerd vanuit Algiers en Marokko.

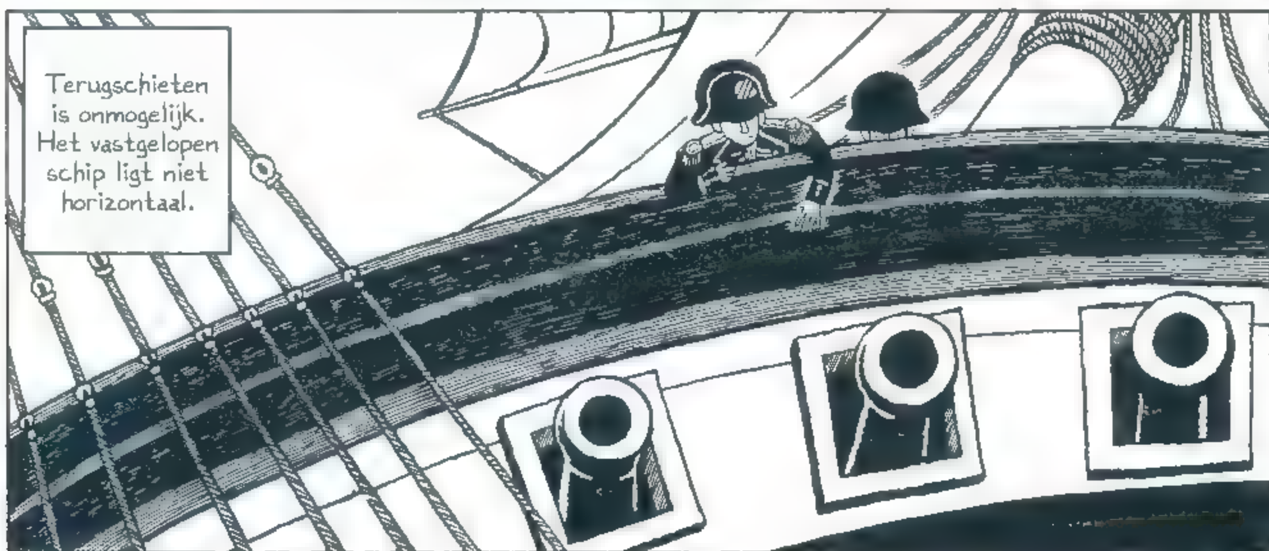

Het Congres beslist om een derde expeditie te sturen. Maar dit keer moet een competente bevelhebber aan het hoofd staan.

De keuze valt op kapitein Edward Preble, een man met het motto 'een ijzeren vuist in een ijzeren handschoen'.

Op 7 oktober 1803 ligt er opnieuw een blokkade voor de haven van Tripoli.

Op 31 oktober loopt de Philadelphia bij de achtervolging op een Barbarijs schip vast op een zandbank.

Het schip wordt meteen omsingeld door oorlogsbodems die het vuur openen.

Terugschieten is onmogelijk. Het vastgelopen schip ligt niet horizontaal.

Kapitein Bainbridge moet zich met de hele bemanning noodgedwongen overgeven.

Iedereen wordt in Tripoli opgesloten en de pasja eist onmiddellijk losgeld.

Bij hoogwater wordt de Philadelphia losgetrokken en naar de haven gebracht.

De kanonnen, die de Amerikanen overboord hadden gegooid, worden opgehaald.

De pasja is dolblij. Hij heeft nu het schip én de bemanning in handen!
Geen koopvaardijschip, maar een oorlogsschip!
Bovendien heeft hij documenten bemachtigd die kapitein Bainbridge niet op tijd kon vernietigen...

Die onthullen belangrijke details over de vloot van de vijand en over zijn plannen...

Commodore Preble is vastbesloten om de Philadelphia in de haven van Tripoli tot zinken te brengen.

Op 16 februari 1804 naderen twee Amerikaanse schepen, de Siren en de Intrepid, de haven van Tripoli.
De Intrepid is een schip dat eerder op Tripoli is buitgemaakt. Het moet de vijand misleiden.

Dankzij een Maltese tolk, die zich uitgeeft voor de kapitein van het schip, komt de Intrepid de haven binnen en legt vlak bij de Philadelphia aan...
من الواصل ؟
رئيس

De matrozen van luitenant Decatur verrassen de Libische bemanning en veroveren het schip.

Een gevecht komt er niet. De Libiërs springen overboord.

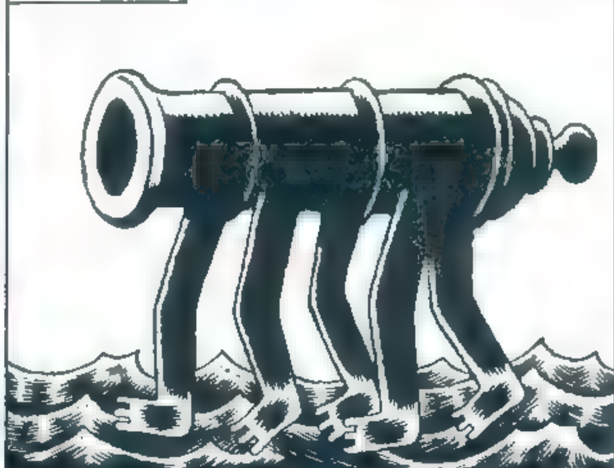

De matrozen hoeven maar de explosieven aan te brengen, de lonten aan te steken en zich dan zo snel mogelijk uit de voeten te maken...

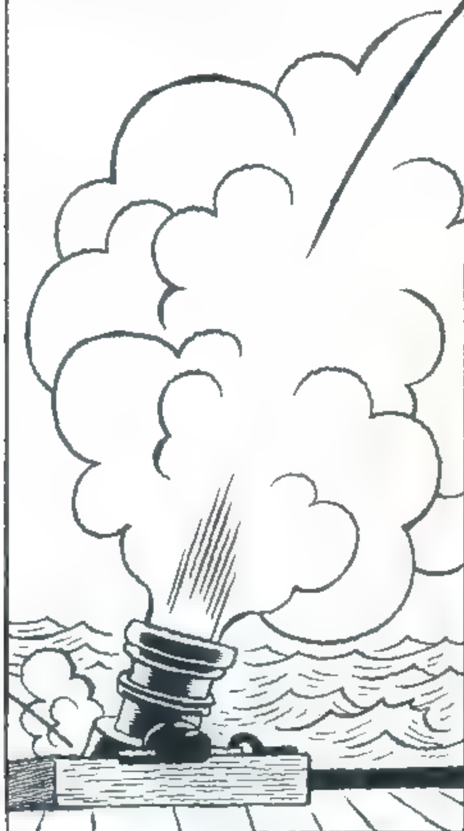

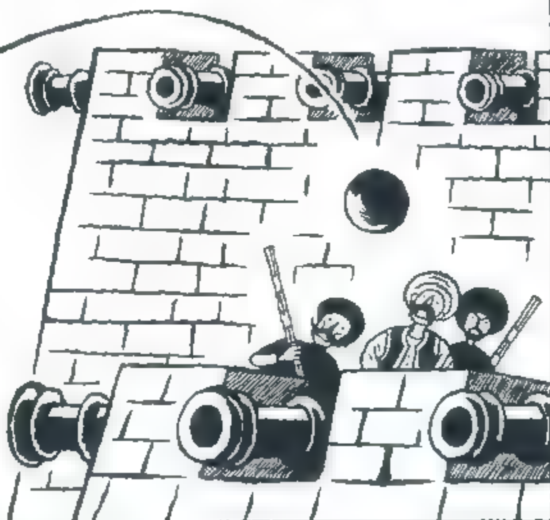

De explosie vindt plaats onder de ramen van het paleis van de pasja.

De man is razend nu hij het middel verloren heeft om de Amerikanen onder druk te zetten. Hij laat de bemanning van de Philadelphia, die in zijn kerker gevangen zit, afranselen...

Yusuf Karamanli probeert alles: hij dreigt, onderhandelt, eist geld en stelt een vredesverdrag voor.

Edward Preble probeert zijn voordeel uit te buiten...

Hij huurt bij de koning
van Napels bootjes
met kanonnen die,
door de bogen die de
projectielen maken, de
stadsmuren onder vuur
kunnen nemen.

De kleine bootjes kunnen ook makkelijk in de haven varen om de schepen te bestoken.

We hebben niks te vrezen. Amerikanen zijn als joden... Ze kunnen niet vechten...

De stad en de stadswallen worden onder vuur genomen.

De Amerikaanse soldaten leggen stormenderhand beslag op verscheidene schepen...

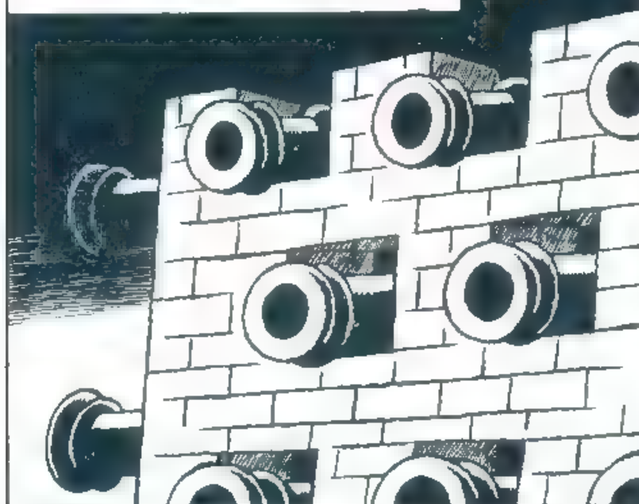
Op 30 september 1804 schrijft de Deense consul in Tripoli naar commodore Preble...

Het bombardement heeft de joodse wijk vernield. En daar moet de pasja hartelijk om lachen.

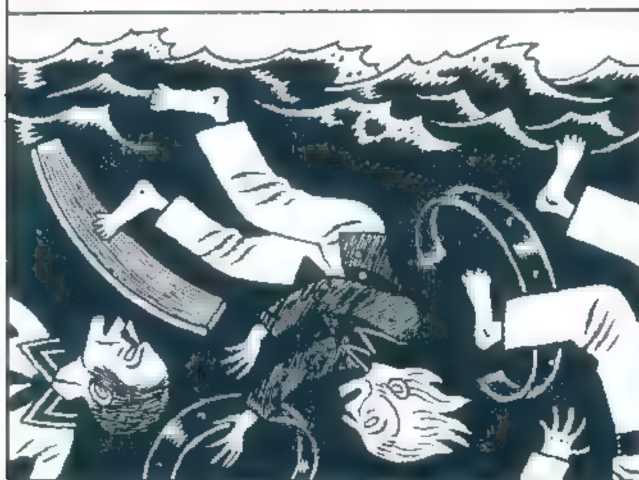
De stad houdt dus stand.

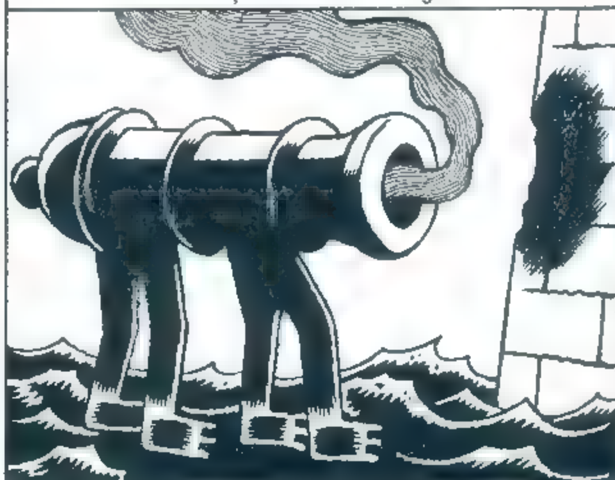
Een poging om een van de bastions in de haven te vernielen met een schip dat werd omgebouwd tot een drijvende bom, draait uit op een flop.

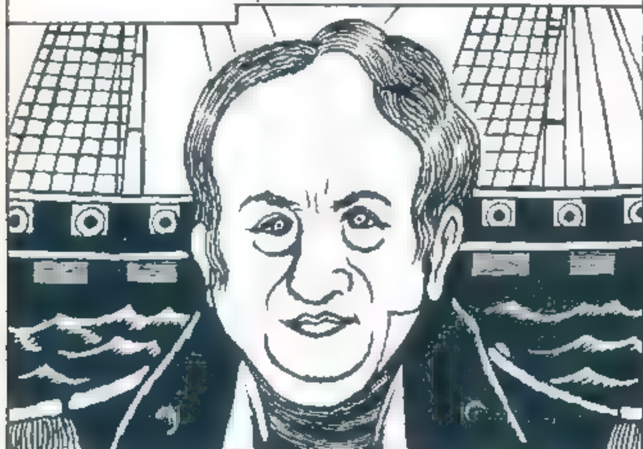

Het schip ontploft te vroeg en de bemanning komt om het leven.

Ondanks al zijn inspanningen verliest Edward Preble in Tripoli vooral veel tijd...

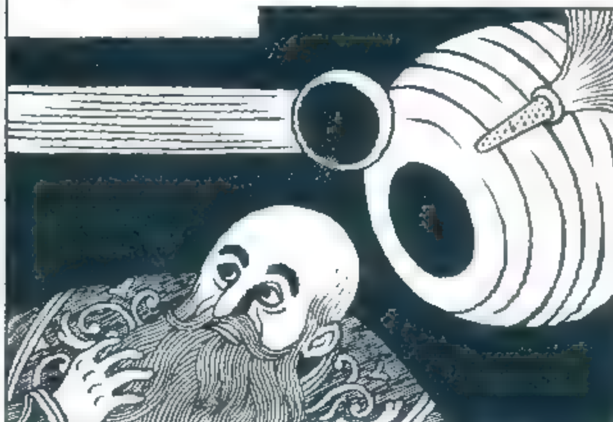

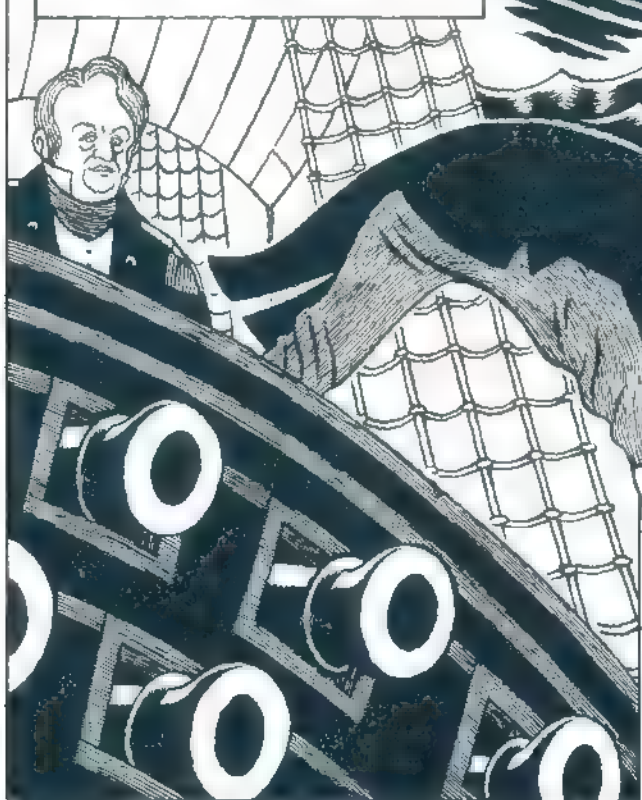

In 1793 heeft Ali Karamanli op zijn sterfbed zijn eerste zoon Hassan aangeduid als opvolger. Yusuf, de derde zoon, heeft zijn oudste broer laten vermoorden en zijn tweede broer Hamet verjaagd. Die is naar Egypte gevlucht, maar Yusuf houdt Hamets vrouw en vijf kinderen als gijzelaars. Daarom stelt Hamet de Amerikanen voor hen te helpen en Yusuf van de troon te verdrijven.

Eaton, een interventionist, hapt meteen toe. Hamet Karamanli belooft bovendien een heel voordelig vredesverdrag te sluiten met de Amerikanen als hij aan de macht komt.

President Jefferson keurt het plan goed. Voor het eerst in de geschiedenis zullen de VS proberen een vijandig regime ten val te brengen.

Terwijl commodore Barron de blokkade van Tripoli handhaaft, herneemt consul Tobias Lear de onderhandelingen met pasja Yusuf Karamanli. William Eaton trekt intussen de Egyptische woestijn in om zich bij Hamet en zijn partizanen te voegen.
De Amerikaanse politiek speelt nu op drie fronten.

Hamet en Eaton rekruteren een groep huurlingen... Bedoeïenen, Griekse deserteurs uit het Egyptische leger en avonturiers uit het oostelijke Middellandse Zeegebied.

De tocht door de woestijn is een marteling voor iedereen.

In de karavaan ontstaan conflicten tussen moslims en 'goddelozen'. De eerste groep dreigt ermee de tweede achter te laten of te vermoorden.
Wij willen meer geld.

Geld is de god van de Arabieren!

Het komt tot een breuk tussen Eaton en Hamet Karamanli.
We moeten meteen oprukken naar Derna!
De mannen zijn uitgeput. We blijven hier op nieuws wachten.

Als jullie niet verder willen, krijgen jullie ook geen eten of water.

Eaton laat zijn soldaten de tent bewaken waarin alle proviand ligt opgeslagen...

De nacht valt. Iedereen is op zijn hoede.

's Ochtends stappen de Arabieren op de tent af...

Ze dreigen, doen alsof ze zullen chargeren, trekken zich terug en chargeren opnieuw.

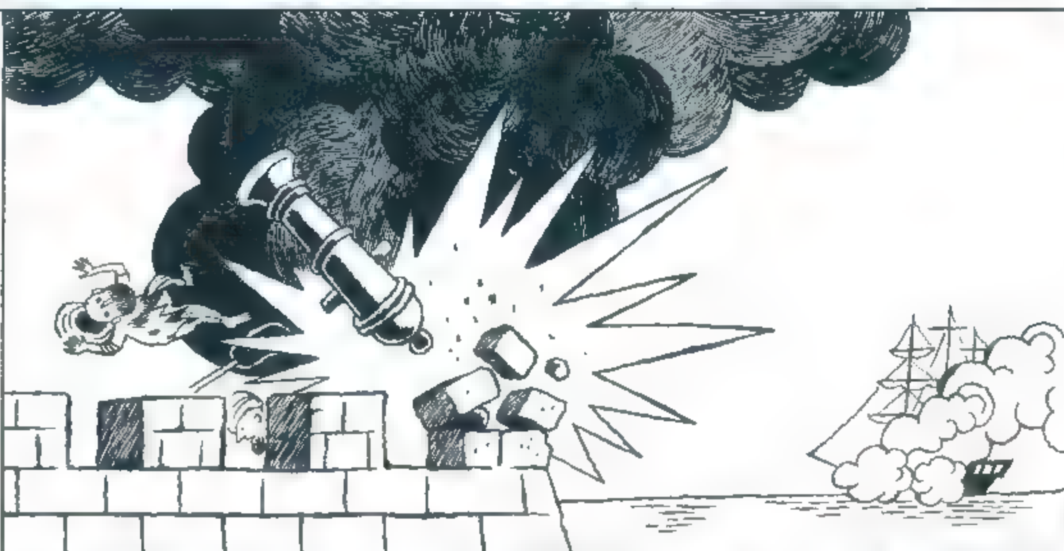

De Grieken en de Amerikanen verroeren niet.

Na een spelletje van een uur laten de mannen van Hamet de wapens zakken en accepteren ze om verder te trekken.

Verscheidene dagen later worden ze bevoorraad door Amerikaanse schepen, die de aanval op de haven van Derna zullen ondersteunen.

26 april 1805. De aanval wordt ingezet met een bombardement op de vesten van de Argus, de Hornet en de Nautilus...

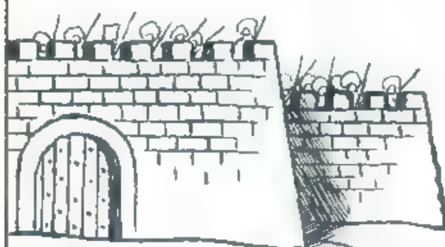
De verdedigers trekken terug naar de stad maar worden aangevallen door de troepen van Hamet Karamanli en William Eaton.

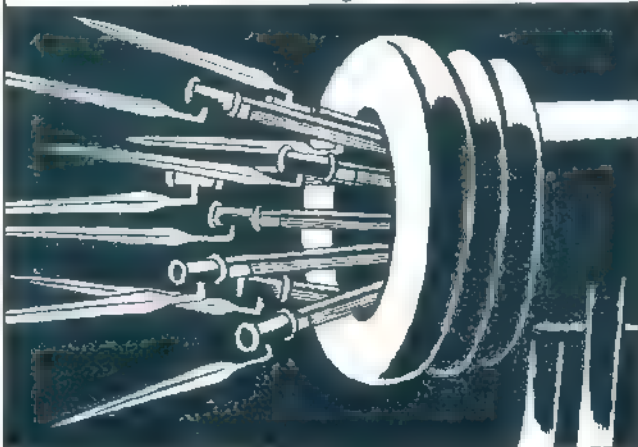

De ruiters vallen
de stad aan de
zuidkant aan.

De Arabische, Griekse en Amerikaanse infanteristen
bestormen de stadswallen en de barricades.

Luitenant O'Bannon hijst de Amerikaanse vlag
op de stadsmuur...

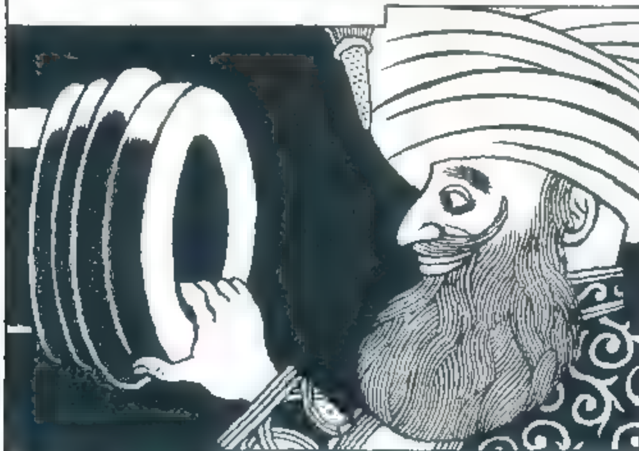

Hamet en zijn bondgenoten hebben nu een uitvalsbasis om Tripoli aan te vallen. Het leger dat de pasja als ondersteuning heeft gestuurd, komt te laat...

Wanneer hij de val van Derna verneemt, accepteert de pasja het vredesplan van consul Tobias Lear.
Derna wordt ontruimd en teruggegeven aan Yusuf Karamanli.
Om zich te wapenen tegen een aanval van zijn broer, onderhandelt Yusuf een geheime clausule. Hij mag Hamets familie als gijzelaars houden.

De twee kampen beschouwen zichzelf als winnaars. De VS hebben hun vrede en krijgen al hun gevangenen terug.

Maar Eaton en zijn extremisten laken het vredesverdrag van Tobias Lear en de beslissing om Hamet te laten vallen.

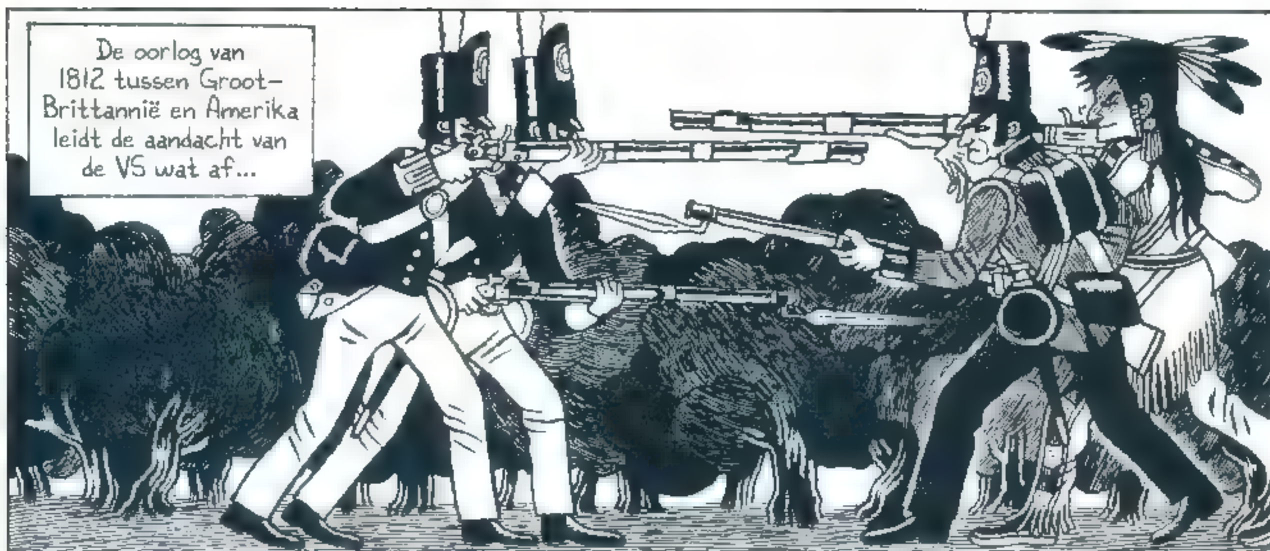

Eaton gelooft dat de pasja, die erg verzwakt was, ten val gebracht had kunnen worden. De verovering van Tripoli zou een flinke les zijn geweest voor de machthebbers in Tunis en Algiers.
Met een piraat sluit je geen vrede.

De regering oordeelt dat de vrede de Amerikanen mensenlevens en geld bespaart.
U.S

De pasja is blij. Hij lijdt geen gezichtsverlies en bewijst de andere Barbarijse staten dat je de Amerikanen het hoofd kunt bieden.

Door het vredespact te tekenen, bewijst Amerika in de ogen van Algerijnse piraten hoe zwak het wel is. Ze jagen nu Amerikaanse schepen achterna.

In de loop van de volgende jaren worden heel wat Amerikaanse schepen aangevallen of overmeesterd.

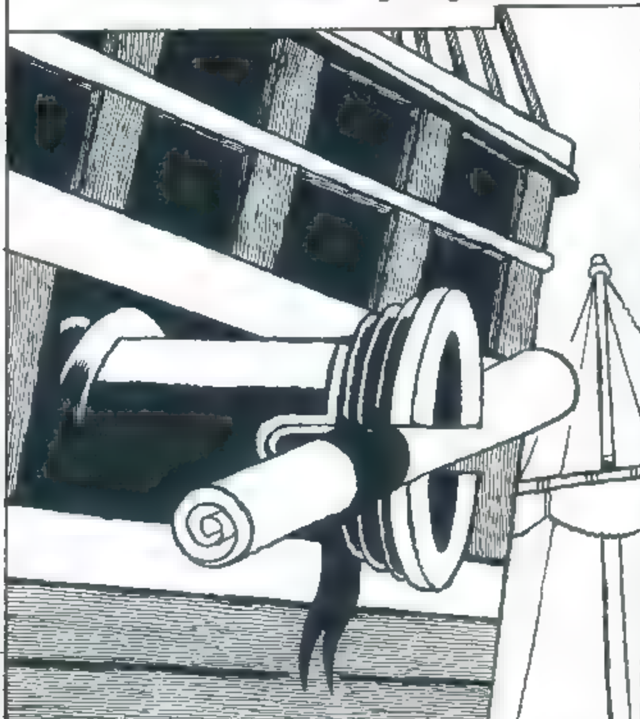

Als hun vloot voor Algiers ligt, is de dei verplicht om te onderhandelen. Gevangenen worden vrijgelaten en er is weer even vrede. Nooit eerder heeft een westers land zulke gunstige voorwaarden bedongen.

In 1816 dwingen ook Groot-Brittannië en Nederland met hun kanonnen een zeer gunstige vrede af.

In 1830 valt een Franse expeditie Algerije binnen en maakt een einde aan het regentschap.

In 1805 bereikt de expeditie van Lewis en Clark in Amerika over land de Stille Oceaan.

In de daaropvolgende decennia verwerven de VS via verdragen en veroveringen nieuwe gebieden in het westen en het zuiden.

Ze bemachtigen zo een centrale positie tussen Azië, Oceanië, Europa en Afrika.

3 Olie

Hoewel Amerika een vredesverdrag heeft getekend met de Barbarijse staten, worden er vóór 1862 geen officiële betrekkingen aangeknoopt met het Ottomaanse rijk.

De vertegenwoordigers van de VS in Istanbul zijn erg actief in het corrumperen van plaatselijke ambtenaren. Zo krijgen ze heel wat extra-territoriale privileges voor hun landgenoten.

Een belangrijk element in het begin van de 19de eeuw is de komst van honderden missionarissen...

Tussen 1826 en 1841 sterven heel wat onder hen door ziekte binnen de eerste maanden na hun aankomst. De sanitaire omstandigheden zijn verschrikkelijk.

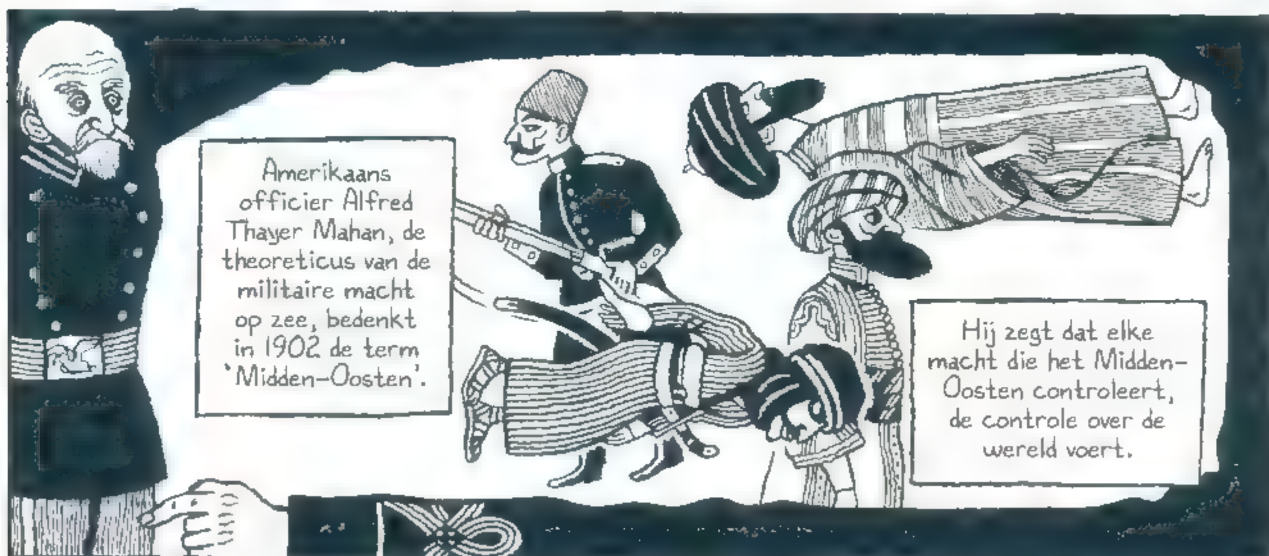

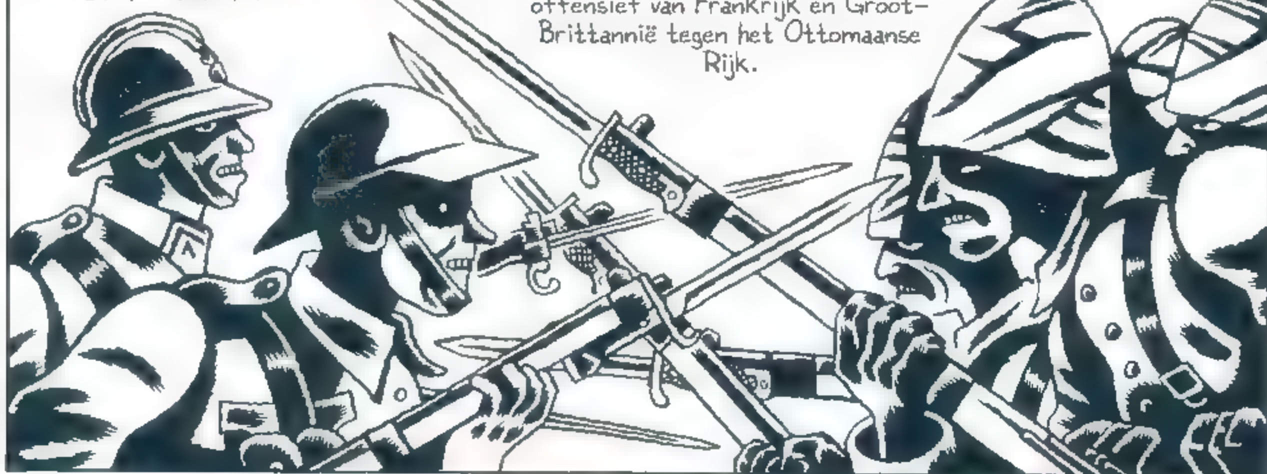

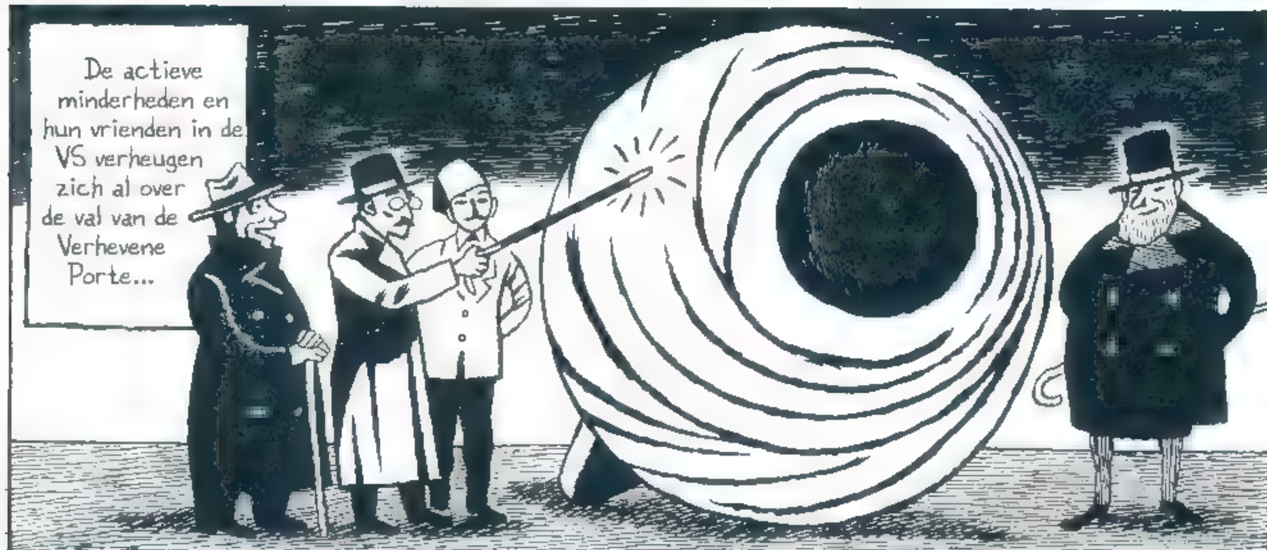

Hij verliest zijn romantisme wanneer hij de echte zoon van de woestijn in de ogen kijkt...
Het Palestina van de missionarissen bestaat alleen in hun dromen.

In 1895 hebben de Amerikaanse missionarissen in het Midden-Oosten 400 scholen, 9 colleges, 9 ziekenhuizen en 10 medische posten onder hun controle.
Maar ze slagen er slechts in een handvol mensen te bekeren. En dan nog eerder oosterse christenen dan moslims.

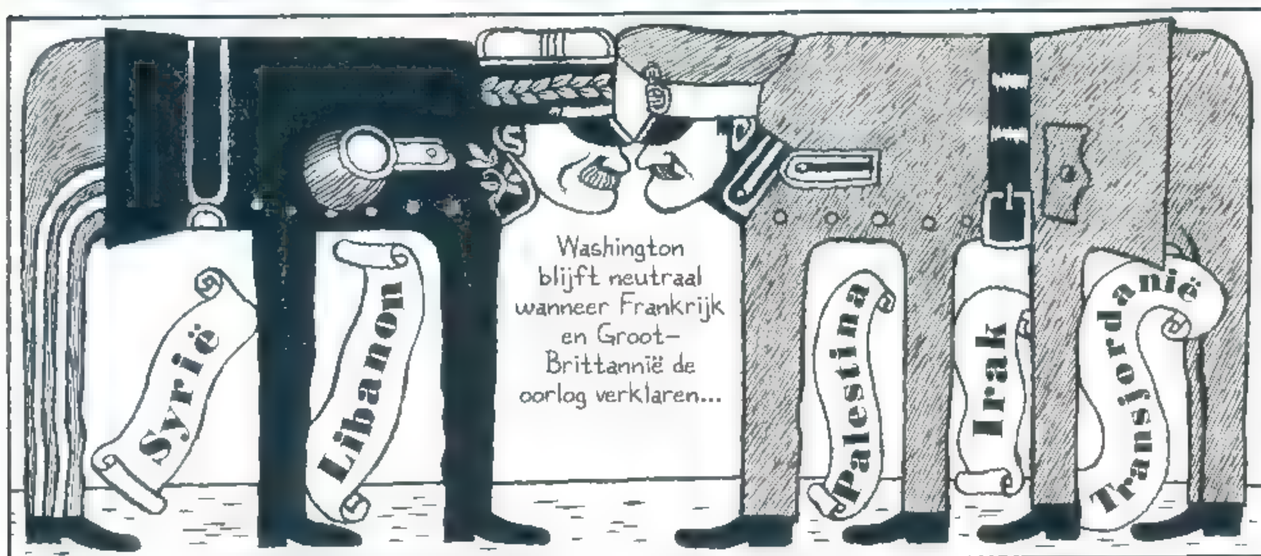

Amerikaans officier Alfred Thayer Mahan, de theoreticus van de militaire macht op zee, bedenkt in 1902 de term 'Midden-Oosten'.
Hij zegt dat elke macht die het Midden-Oosten controleert, de controle over de wereld voert.

Toch blijven de VS neutraal van 1914 tot 1917...
Ze komen niet tussenbeide in het offensief van Frankrijk en Groot-Brittannië tegen het Ottomaanse Rijk.

De actieve minderheden en hun vrienden in de VS verheugen zich al over de val van de Verhevene Porte...

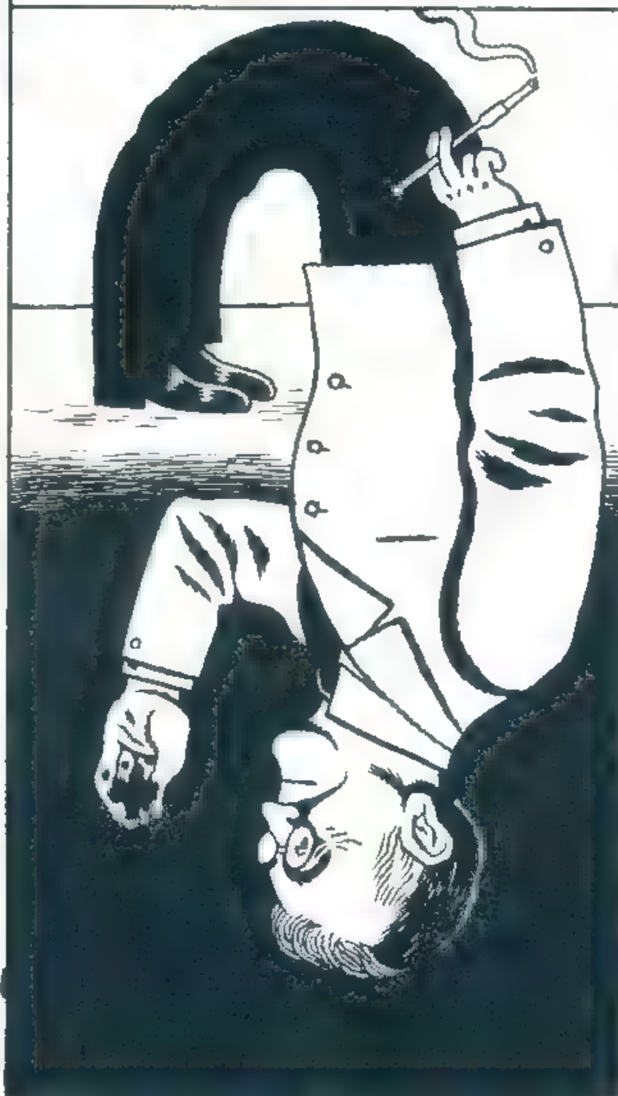

Ook vandaag nog is het Midden-Oosten begrensd door de gevolgen van de drievoudige en tegenstrijdige belofte van Groot-Brittannië tijdens de vijandigheden...
Een 'Arabisch Koninkrijk' aan de opstandige Bedoeïenen die kolonel Lawrence had gepaaid.
De Balfour-verklaring aan de Zionistische Federatie.
Het Sykes-Picotverdrag of de verdeling van de regio met Frankrijk.

President Woodrow Wilson is een tegenstander van dit gesjacher.
Hij is een voorstander van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren...
Wilson wordt door het Congres niet gevolgd. De VS treden niet toe tot de Volkenbond, die helemaal beantwoordt aan de principes van de Amerikaanse president.

Syrië
Libanon
Washington blijft neutraal wanneer Frankrijk en Groot-Brittannië de oorlog verklaren...
Palestina
Irak
Transjordanië

...en ook bij de revolte van de nationalisten in de regio.

De VS mengen zich in het Midden-Oosten tijdens de Tweede Wereldoorlog. De behoefte aan olie is zo groot dat ze wel verplicht zijn.

De tekst wordt vertaald naar het Arabisch en overal verspreid.

President Roosevelt stelt de inval in Afrika, in november 1942, voor als de 'jihad van de vrijheid'.

Het enige land dat in de grote Amerikaanse militaire behoeften kan voldoen en dat niet onder Brits bewind staat, is Saoedi-Arabië.

Koning Abdoel Aziz bin Saoed is negenenzestig.

Zijn dynastie gaat terug tot in de 18de eeuw.

Wanneer hij er de corruptie aanklaagt, wordt de prediker Mohammed bin Abdul Wahhab uit Mekka verjaagd.

Mohammed bin Saoed controleert de oase van Al-Diriyah, waar zijn clan leeft.

De prediker geeft de Bedoeïenen een doctrine en zo worden hun razzia's heilige oorlogen.

Bin Abdul Wahhab verzet zich tegen elke vernieuwing binnen de islam. Hij spuwt op alle ketters. Dus op iedereen die niet is als hij. Vooral op de sjiieten.

De wahabieten verlaten kort daarop centraal Arabië. Ze veroveren Riyad en later de regio Hassa.

In 1802 veroveren ze de sjiitische stad Kerbala in Irak. De bevolking wordt uitgemoord.

De Ottomaanse gouverneurs hebben de stad onbewaakt achtergelaten. Ze zijn de sjiieten al even vijandig gezind als de wahabieten...

Andere veroveringen en massamoorden volgen.

Bij de inname van de heilige stad Mekka wordt de bevolking gespaard.

Dat geldt niet voor mausolea, koepels van moskeeën en alle godverheerlijkende bouwsels.

Een van de edicten van de wahabieten verbiedt tabak. Pijpen worden in het openbaar verbrand.

Al die veroveringstochten verlopen niet zonder verzet. In 1803 wordt de emir van de wahabieten vermoord. Naargelang van de bronnen door een derwisj of een sjiiet.

In 1818 trekken de Ottomanen naar Arabië. Na een bloedige belegering nemen ze Al-Diriyah in.

In de loop van de 19de eeuw wordt de toestand stabieler.
Een Britse diplomaat zegt:
Emir Faysal regeert streng maar rechtvaardig.
Als geen ander is hij erin geslaagd om het roversinstinct van de stammen te onderdrukken.
Niemand lijkt de emir te mogen, maar iedereen bewondert hem. Mensen praten over hem met een zekere vrees, gemengd met haat en respect.

Maar op het eind van de eeuw sukkelt het emiraat in een burgeroorlog.
In 1891 verjaagt de Rachid-clan die van de Saoeds uit Riyad.

In 1889 is Abdelaziz bin Saoed, dertien jaar oud, aanwezig bij de slachting op de Rachid-clan, die zijn vader met dat doel had uitgenodigd op een etentje.

Op zijn vijfentwintigste wordt hij de leider van de wahabieten, nadat hij Riyad op een rivaliserende clan heeft veroverd.

Daarna zet hij de strijd in tegen de Hasjemieten die over Mekka heersen. In 1924 wordt de stad ingenomen.

De opstand van zijn voormalige partizanen, de Ikhwan (broeders), wordt door de Britten neergeslagen. De opstandelingen worden afgemaakt met bombardementen en mitrailleurvuur.

Nadat de Ikhwan zijn uitgeschakeld, kan Bin Saoed in 1932 koning worden van Saoedi-Arabië, het enige land ter wereld dat de naam draagt van de dynastie die er aan de macht is.

In 1919 roept de Amerikaanse president Wilson de King-Cranecommissie in het leven die zich verzet tegen de mandaten van de Fransen en de Britten in het Midden-Oosten.

Deze commissie spreekt zich ook uit voor de rechten van Arabieren in Palestina.

Dit vergroot het prestige van Amerika in de regio.

Charles Crane, de promotor van de commissie, wordt in 1931 door Bin Saoed gevraagd om de olie-ontginning te bestuderen.

Crane is een openlijke antisemiet. Hij vindt het woord een compliment.

In 1939 draait de koning de kraan open die de eerste tanker vult met Saoedische olie voor Amerika.

Na een persoonlijke beslissing van president Roosevelt kan het land genieten van de Leen- en Pachtwet, die oorspronkelijk gemaakt was om de USSR en Groot-Brittannië te helpen.

Ik weet nog niet hoe we de leden van het Congres ervan kunnen overtuigen dat Arabië een democratie is die het slachtoffer werd van fascistische agressie.

Harry Hopkins, adviseur van president Roosevelt.

De prinsen Khaled en Faysal worden in Washington ontvangen als voorbereiding op een vergadering met de koning.

Op 12 februari 1945 worden Bin Saoed en zijn gevolg ontvangen op de Quincy, een destroyer die in Djedda voor anker ligt.

Aan Saoedische kant wordt de 'cruise' in het allergrootste geheim voorbereid. Er wordt voor problemen gevreesd als bekend raakt dat de koning het land verlaten heeft.

Bin Saoed heeft een groot gevolg mee. Vijftig mensen, schapen niet meegerekend.

Hij ging ervan uit dat hij ook voor het eten van de bemanning moest zorgen en heeft daarom een kudde meegebracht.

De koning weigert de kajuit van de kapitein en installeert zich op het dek.

De militairen organiseren voor hem een schiet-oefening.

Maar de propagandafilm 'Fighting Lady' kan hem niet boeien.

Films zijn geen ontspanning voor Saoedi's.

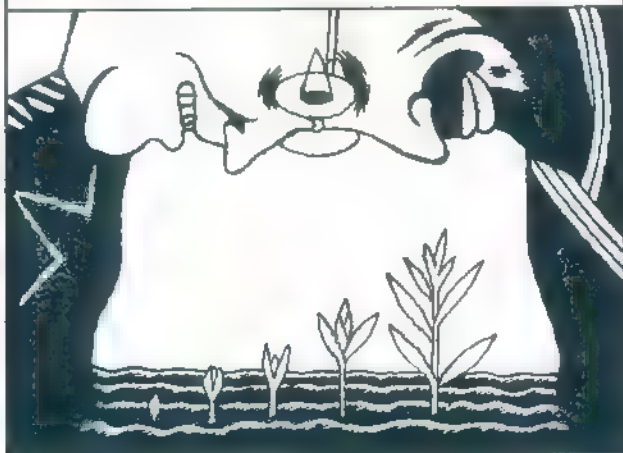
De koning en zijn hofhouding verblijven in een tent op het dek.

Hij ontvangt er mensen en wisselt geschenken uit met de officieren.

Hij blijft op de hoogte van de internationale situatie door de nieuwsbulletins die voor hem worden vertaald.

De top tussen beide staatshoofden vindt plaats op 14 februari 1945.
De Amerikaanse president drinkt geen alcohol...
...en hoewel hij een verstokt roker is, raakt hij geen sigaret aan.

Beide heren hebben elk een tolk: William Eddy voor Roosevelt en Abdallah Abal-Kheir voor Bin Saoed.

Het ijs tussen de twee staatshoofden wordt snel gebroken als blijkt dat ze een passie delen: landbouw.

Roosevelt begint de onderhandelingen met de tragedie van de joden in Europa.

Hij oppert de morele noodzaak om hun de toestemming te verlenen naar Palestina te emigreren.

Geef de joden en hun kinderen dan de huizen en de gronden van de Duitsers die hen hebben onderdrukt.

Zo lossen wij problemen op in Arabië, zegt Bin Saoed. De schuldigen en hun familie worden gestraft, maar niemand keert zich tegen derden...

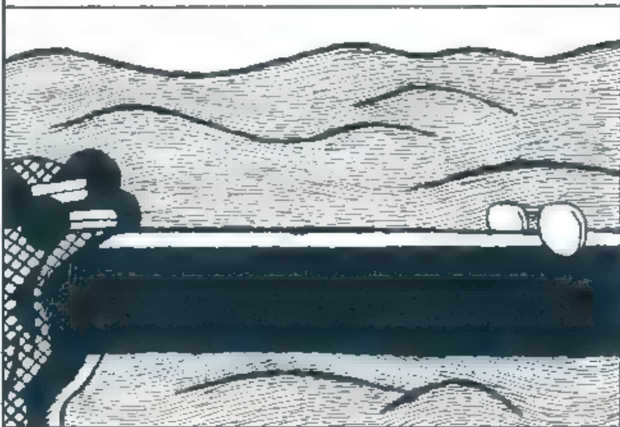

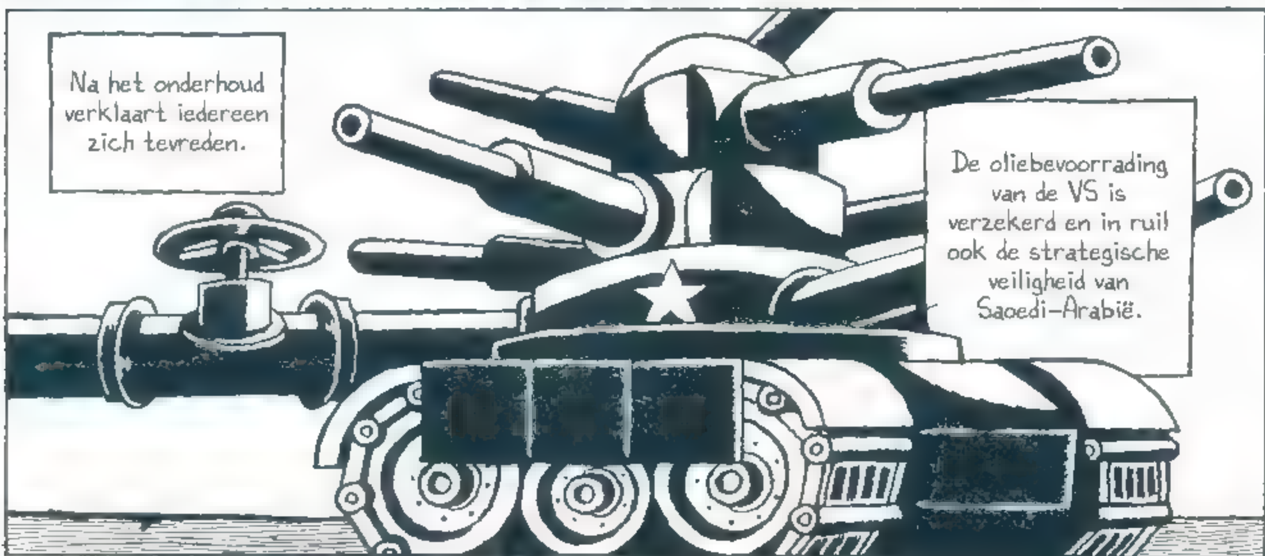

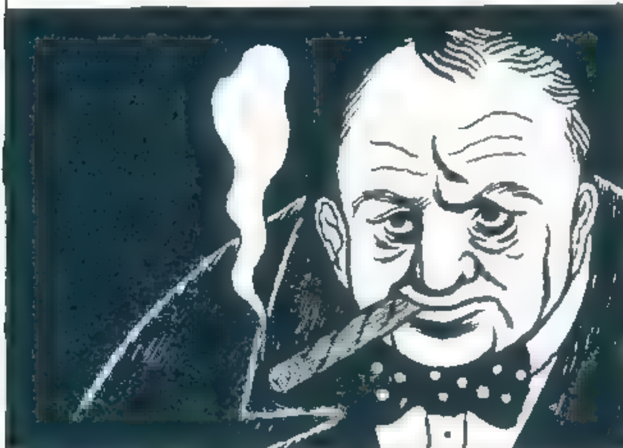

De koning keurt de bouw goed van een Amerikaanse basis in Dharran.

In het conflict wordt dit een uitvalsbasis tussen het Aziatische en het Westerse front.

Heel snel wordt een akkoord gesloten over de olie. De Saoedische royalty's gaan van achttien naar eenentwintig cent per vat.

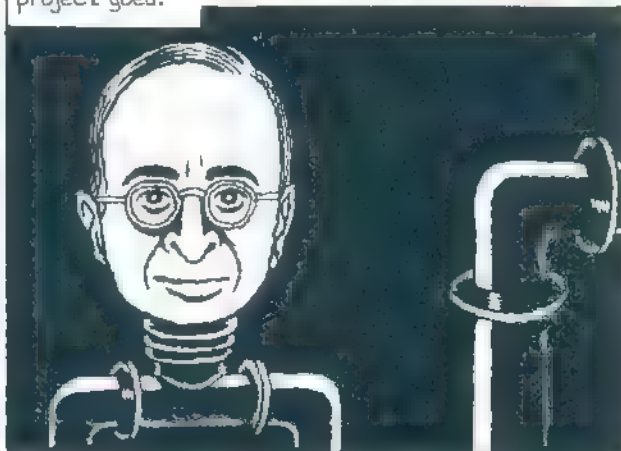

Er wordt een oliepijpleiding aangelegd die de olie door Arabië naar een haven in het oostelijke deel van de Middellandse Zee brengt.

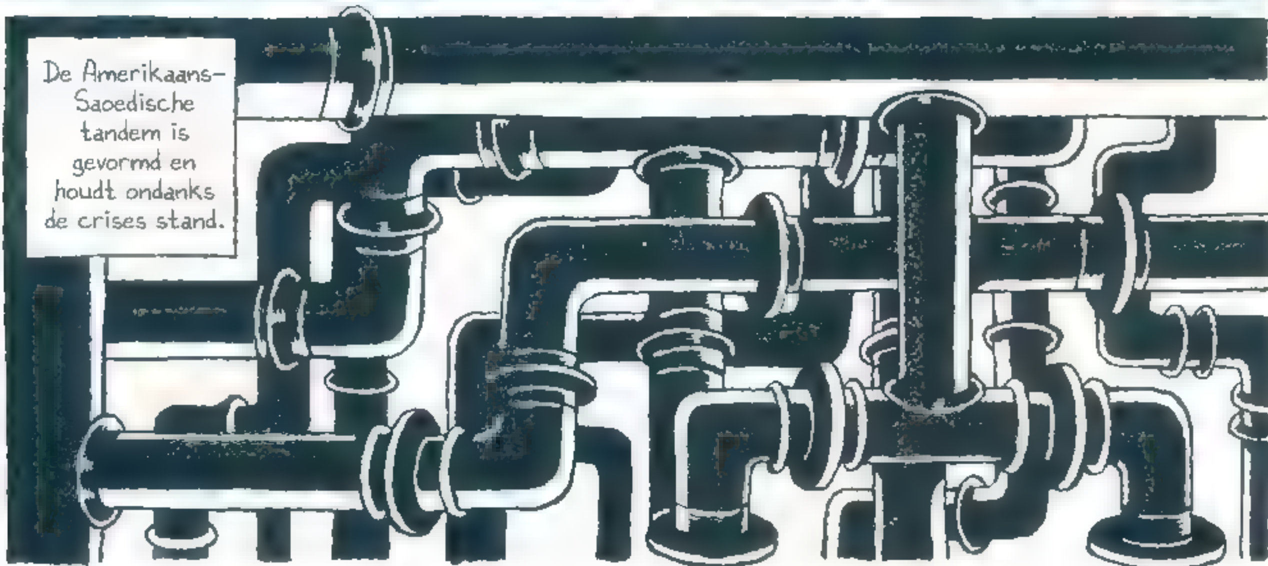

Na het onderhoud verklaart iedereen zich tevreden.
De oliebevoorrading van de VS is verzekerd en in ruil ook de strategische veiligheid van Saoedi-Arabië.

Wanneer de koning weer aan land is, verspreidt het nieuws zich snel. Groot-Brittannië reageert zuur.

Arabië verklaart de asmogendheden de oorlog in mei 1945.

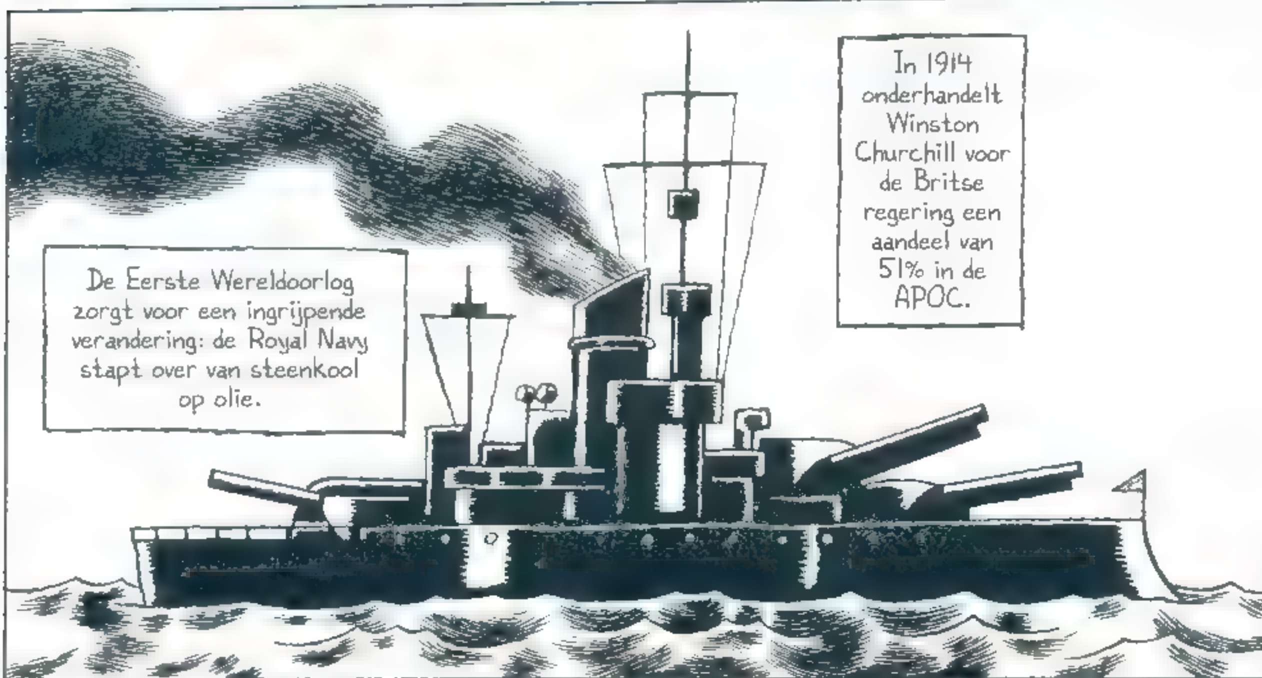

De dood van Roosevelt, een maand later, is geen bedreiging voor het akkoord.

Ook al heeft zijn opvolger Harry Truman een andere mening over Palestina en keurt hij het zionistische project goed.

De Amerikaans-Saoedische tandem is gevormd en houdt ondanks de crises stand.

4 Staatsgreep

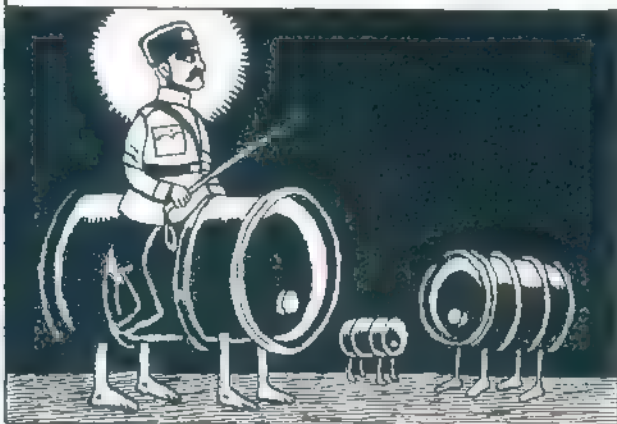

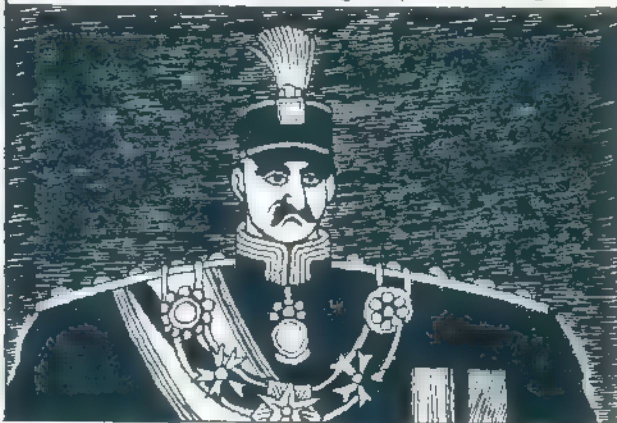
Om hun belangen veilig te stellen, bezetten de Russen het noorden van Perzië en bewaken de Britse troepen het oliegebied in het zuiden.

Beide legers krijgen te maken met lokale opstanden...

Perzië ontvangt 16% royalty's op de olieproductie. Reza Shah Pahlavi, die in 1925 aan de macht komt, bekrachtigt het akkoord...

...maar hij zegt het op in 1932 en heronderhandelt het onder de bescherming van de Volkenbond. Er wordt Teheran een jaarlijkse opbrengst gegarandeerd van een miljoen pond sterling.

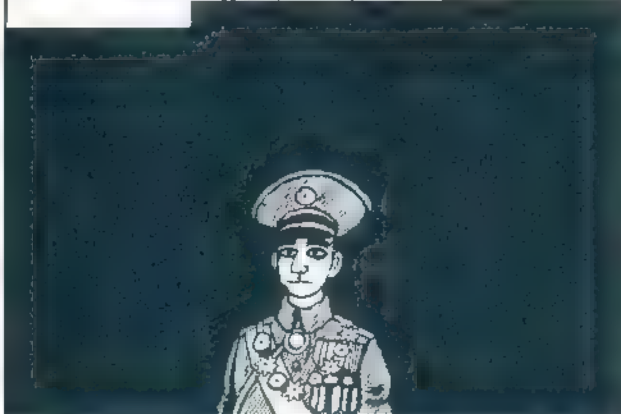
De concessie wordt verlengd van 1961 tot 1993 en de APOC wordt de AIOC. (Anglo-Iranian Oil Company)

Vanaf 1941 worden het noorden en het zuiden van het land opnieuw bezet door Russen en Britten. Reza Shah heeft namelijk nogal wat nazi-sympathieën.

Die dubbele bezetting zint de Iraniërs niet en ze komen in opstand.

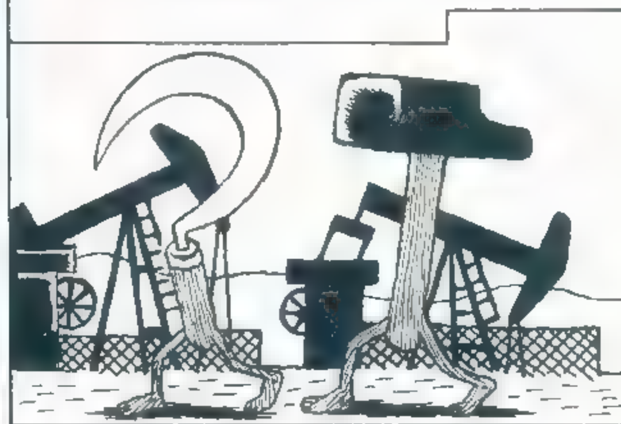
De sjah wordt verplicht om af te treden ten gunste van zijn zoon Mohammed Reza, die de aanwezigheid van de geallieerden in zijn land goedkeurt tot zes maanden na het einde van de oorlog.

In 1943 verklaart Iran de oorlog aan Duitsland en het land wordt een uitvalsbasis voor de geallieerden.

De Amerikanen verstevigen de havens en de spoorlijnen en proberen na '45 om de sovjetinvloed in het land terug te dringen.

De Koude Oorlog begint.

Generaal Herbert Norman Schwarzkopf leidt het Iraanse leger op.

De communistische partij, de Tudeh, die erg machtig is in Iran, ijvert voor een olieconcessie aan Rusland en verzet zich tegen een nationalisering van de sector.

Een lid van het parlement, Mohammed Mossadeq, begint in 1943 een campagne voor een vrij en onafhankelijk Iran.

Hij pleit voor de afschaffing van alle privileges die aan Londen en Moskou zijn toegezegd.

De Amerikanen oefenen druk uit op Groot-Brittannië en vragen dat de AIOC aan Iran dezelfde gunstige voorwaarden toekent als de ARAMCO aan Saoedi-Arabië.

Londen weigert en de onderhandelingen raken in het slop.
In 1951 wordt premier Ali Razmara vermoord door een moslim-fundamentalist.

Het parlement wijst Mohammed Mossadeq aan als nieuwe premier.
Hij stelt als voorwaarde voor zijn aanvaarding dat er een wet komt die de AIOC nationaliseert.

Zijn gezondheid is zwak en hij werkt vaak in zijn bed.
Hij ontvangt Britse en Amerikaanse gezanten in pyjama...
...en hij spreekt alleen Frans met hen.

Hij heeft in Frankrijk gestudeerd en onderscheidde zich op alle posten die hij heeft bekleed.

Als provincie-gouverneur en minister verzet hij zich tegen de greep van Groot-Brittannië en de Sovjet-Unie op de economie van zijn land.

In 1925 verzetten vijf parlementsleden op de honderdvijftig zich tegen de benoeming van Reza Pahlavi als nieuwe sjah. Een van die vijf is Mossadeq.

Hij wordt gearresteerd en krijgt huisarrest. Pas in 1941, wanneer de geallieerden de sjah afzetten, komt Mossadeq weer vrij.

De Angelsaksische diplomaten begrijpen niet waarom Mossadeq zo uitgesproken is in zijn nationalisme.

De Amerikaanse regering kiest steeds meer de lijn van de Britse haviken.

Het internationaal tribunaal van Den Haag spreekt zich uit ten gunste van Mossadeq.

Voor Winston Churchill is er nog maar één oplossing: de Iraanse premier moet worden afgezet. En daar wil Churchill voor zorgen.

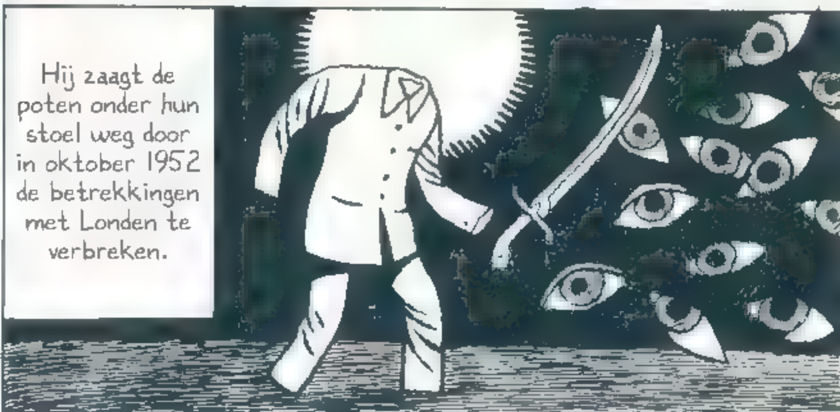

De Britse geheime dienst zet in op generaal Fazlollah Zahedi.

Maar de premier krijgt lucht van de contacten tussen de generaal en de Britse agenten.

De Britse spionnen hebben nu geen diplomatieke status meer en moeten het land verlaten.

De Iraanse leden van het complot staan er alleen voor.

Na de installatie van Eisenhower als president, in januari 1953, spreken Londen en Washington af om Mossadeq van de macht te verdrijven.

Een groep partizanen van de sjah en volgelingen van ayatollah Kashani breken samen met handlangers van chef Shaban (alias 'de hersenloze') het ijzeren toegangshek open.

Hij kan zich terugtrekken in het parlement en klaagt van daaruit het complot aan tussen de sjah, generaal Zahedi en de Amerikaanse ambassade.

In april wordt politiechef Mahmud Afshartus ontvoerd en later vermoord. Deze populaire officier zou een staatsgreep hebben kunnen verhinderen.

Ook andere mensen zijn in gevaar: ministers en hoogwaardigheidsbekleders. Maar deze personen hebben bodyguards en de moordenaars moeten hun plannen laten varen.

Na deze twee miskleunen buigt de administratie van Eisenhower zich over de plannen voor een coup.

Kermit Roosevelt, een neef van de overleden president, wordt de operationele leider van de actie.

Hij kent het land, want hij was er tijdens WOII de chef van de geheime dienst.

Zijn hiërarchische chefs in de VS zijn de broers Dulles.

Foster is minister.

Allen directeur van de CIA.

Kermit Roosevelt krijgt een miljoen dollar om Mossadeq ten val te brengen.

Dit is de staatsgreep van de broers.

In Teheran worden Asadollah, Qadratollah en Seyfallah hun vertrouwenspersonen ter plaatse.

Zij zullen al hun contacten inschakelen: politici, journalisten en mensen op straat.

Twee mensen moeten het oproer organiseren. Ali Jalili en Faroek Keyvani krijgen van de CIA de codenaam 'broers'.

Speerpunt van het complot is generaal Zahedi. Hij kan rekenen op steun van militairen uit alle onderdelen van het leger.

Ayatollah Kashani kiest de kant van de samenzweerders en levert zo religieuze steun.
De jonge mollah Khomeini klaagt het bewind van Mossadeq aan.

En er zijn de mensen die het straatprotest voeren.
De handlangers, de kleine garnalen van de putsch.

En er is de sjah...
Zonder hem is niets mogelijk, maar hij durft zich niet te engageren.
Ik ben bang...

Côte d'Azur, 1953.
Uw hoogheid.
Dank dat u ons wilt ontvangen.

Prinses Ashraf is de tweelingzus van de sjah en in de familie draagt zij de broek.
Asadollah Rashidian zei me dat u zou komen.

De delegatie Britten en Amerikanen wordt geleid door de Brit Norman Darbyshire.
Onze regeringen hebben besloten de Iraanse patriotten te helpen en de regering van Mohammed Mossadeq te doen vallen.

Maar het kost ons wat moeite om zijne majesteit de sjah ervan te overtuigen dat de situatie urgent is.
Mijn broer is een nietsnut. Ik had in zijn plaats geboren moeten worden.

Zeker. En dus hebben we uw invloed nodig om uw broer te overtuigen.

Dat heeft geen zin. Mijn broer is een zwakkeling, en dan wik ik mijn woorden nog.

Vanzelf-sprekend.
Maar het kost u niets om een poging te ondernemen.
Dit zou uw onkosten moeten dekken...

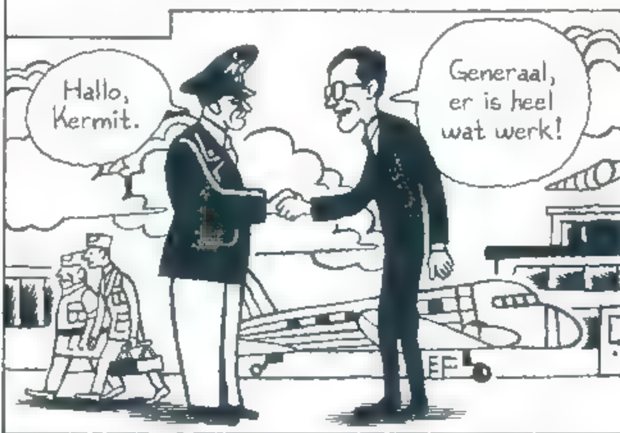

Ik doe mijn uiterste best!

We dachten dat deze jas u wel zou bevallen.

Ik vertrek morgen naar Teheran.

Eerst weigert de sjah zijn zus te ontvangen.
Maar hij moet wel...
Prinses Ashraf slaagt er niet in hem te overtuigen.

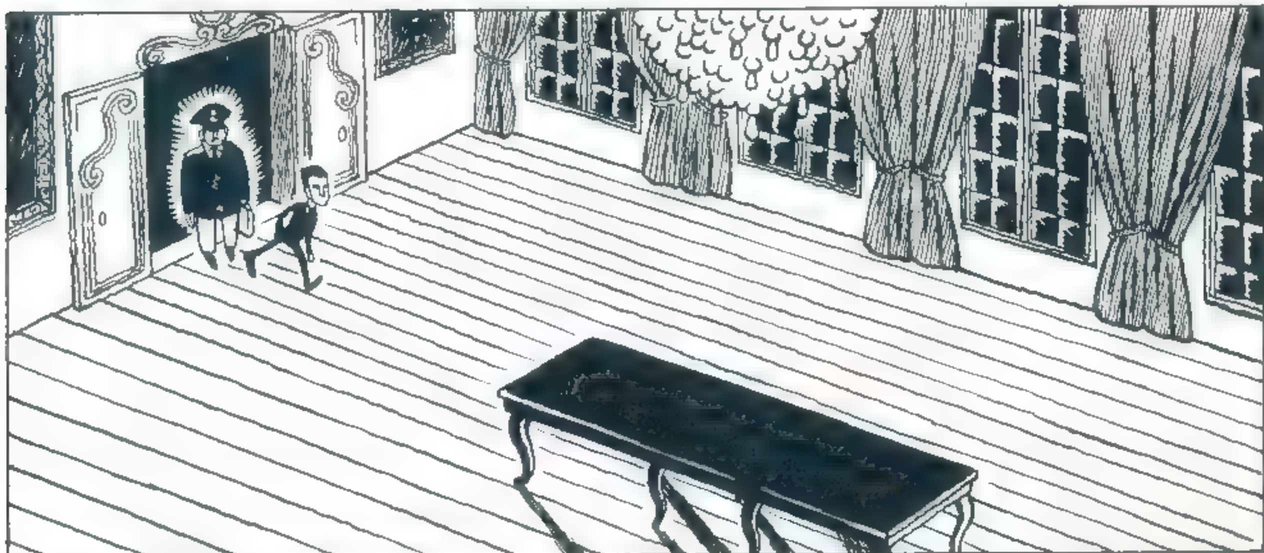

De tweede troef van Kermit Roosevelt is generaal Schwartzkopf.
In de vorige oorlog leidde hij een legereenheid.

De organisatie is perfect. Schwartzkopf moet op inspectie naar Egypte en Pakistan. Hij maakt dus een tussenlanding in Iran.
Hallo, Kermit.
Generaal, er is heel wat werk!

De generaal is niet met lege handen gekomen. Hij heeft geld mee voor de Iraanse agenten van de VS.

Hij krijgt een onderhoud bij de sjah, die zich vreemd gedraagt.
Majesteit.
?

Een zwijgzame sjah neemt hem in het paleis mee door een wirwar van lege gangen.
?
Ssjjt!

?

Ik vrees dat er overal microfoons zijn. Kom naast me zitten.

Mister Kermit Roosevelt heeft me gevraagd het bevel te tekenen dat Mossadeq uit zijn functie ontheft. Maar ik weet niet of ik daarop in kan gaan.

Ik vrees dat het leger zal weigeren om me te gehoorzamen. Het is al twee keer mislukt. Ik kan me niet veroorloven de foute kant te kiezen...

Majesteit...
Wilt u het risico lopen dat uw land, net als Korea, aan het communisme wordt overge-leverd? Er is geen alter-natief!

Ik zal Kermit Roosevelt vragen u in het paleis op te zoeken. Hij zal alle details met ■ bespreken.

Nee, ik wil niet dat we elkaar hier zien.
Wij regelen alles!

Kermit Roosevelt vraagt een geheim onderhoud met de sjah en laat doorschemeren dat die geen andere keus heeft.

In het holst van de nacht haalt een auto Roosevelt thuis op.

Hij wordt naar een verborgen ingang bij de tuin gebracht.

Dag, mister Roosevelt.

Dag, Majesteit.

Ik ben in uw land in opdracht van de Britse en Amerikaanse geheime diensten.

Dit zal volgende nacht bevestigd worden door een gecodeerd zinnetje aan het einde van de programma's van de BBC.

Ik wil zeker weten dat Churchill aan mijn kant staat. Ik ben geen avonturier.

U bent hier de vorst! Daarom bent u de enige die het bevel kan tekenen om premier Mossadeq af te zetten.

Als hij aan het hoofd van de regering blijft, wordt uw land overgeleverd aan de communisten. Dat kunnen onze regeringen niet laten gebeuren.

Hem afzetten zal hem nog meer macht geven.
Als u weigert ons te helpen, zoeken we een andere oplossing.

We spreken volgende nacht af om de details te bespreken, mister Roosevelt.

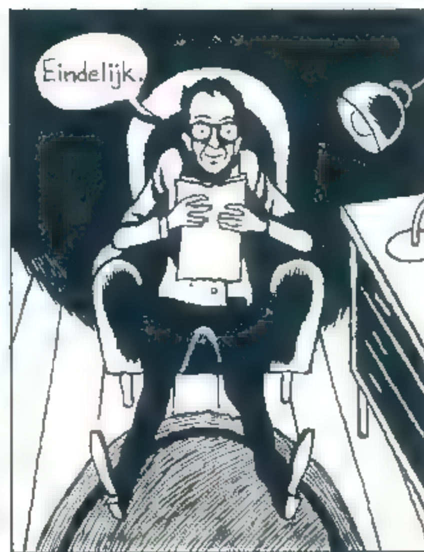

Dit is het einde van de uitzendingen van de BBC. Het is bijna middernacht.
"Bijna middernacht" ...
Dat was de code.
Het is zover.

Roosevelt en de sjah zien elkaar de volgende nachten opnieuw.
Beetje bij beetje slaagt de Amerikaan erin de vorst te overtuigen.

Goed, ik teken het bevel tot afzetting...
Maar tijdens de putsch ben ik op mijn jachtdomein in Ramsar. Ik wil niet in Teheran blijven.

De sjah vertrekt naar Ramsar maar 'vergeet' het bevel tot afzetting te tekenen.

De chef van zijn lijfwacht komt persoonlijk met de documenten om ze te laten ondertekenen.

Eindelijk.

Het bevel wordt zorgvuldig bewaard op de Amerikaanse ambassade uit vrees dat de sjah zich bedenkt.
De agenten van de CIA houden een flinke zuippartij om het succes te vieren.

Operatie Ajax, naar de Griekse held uit de Ilias, is begonnen.

Maar de start is geen succes...
Kolonel Nasiri krijgt de opdracht Mohammed Mossadeq thuis te arresteren...

De premier arresteren?

U staat zelf onder arrest, kolonel!

Kermit Roosevelt zet door en voert de propaganda tegen de regering op.

Ingehuurde journalisten beginnen een agressieve haatcampagne...

Anonieme mensen die zich uitgeven voor aanhangers van Mossadeq, bedreigen personen uit de omgeving van de sjah.

Omgekochte mollahs vervloeken Mossadeq in hun preken.

Op straat worden pamfletten uitgedeeld die een complot tussen de premier en de communisten suggereren.

Corrupte politici branden hem af in het parlement.

Ingehuurde betogers, die per dag worden betaald, gaan de straat op.

Ze roepen communistische slogans.
Ze vallen mensen, winkels en moskeeën aan.

Jalili en Keyvani, die de betogers inhuren, worden bang.
Dit gaat te ver, Ali! We trekken ons terug.

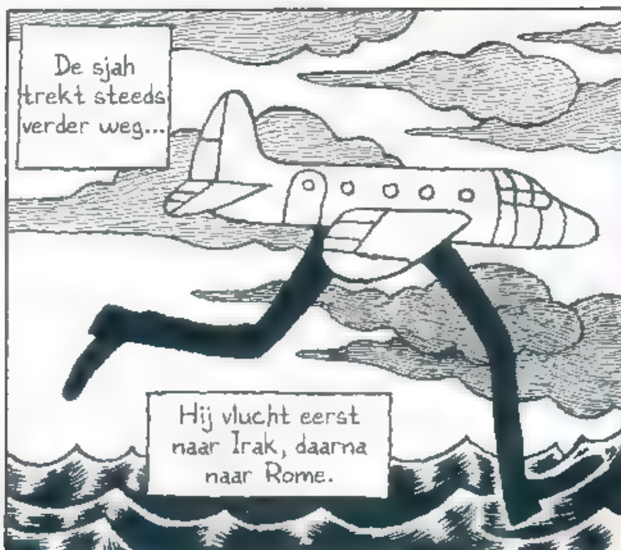

Ze delen Roosevelt hun beslissing mee.
Terugtrekken?
Daar is het nu te laat voor!

Ik heb een voorstel. Ik bied jullie 50.000 dollar aan.

Als jullie weigeren, laat ik jullie uitschakelen door m'n mensen.

De betogingen worden steeds gewelddadiger.

De sjah trekt steeds verder weg...
Hij vlucht eerst naar Irak, daarna naar Rome.

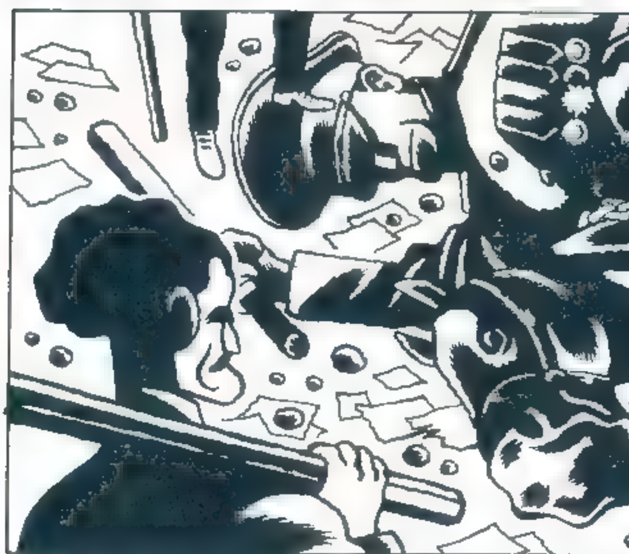

Generaal Zahedi en andere hoge officieren worden in veiligheid gebracht in de Amerikaanse ambassade.

In het leger, voor het grootste deel loyalisten, wordt het gerucht verspreid dat de officieren die samen met Nasiri zijn gearresteerd, terechtgesteld zullen worden.

De ingehuurde manifestanten worden gevolgd door echte. Die geloven dat de revolutie begonnen is en slaan aan het plunderen.
Andere militanten, die een valstrik vermoeden, proberen het geweld te stoppen.
Het is chaos.

Stalin is net overleden en in de Sovjet-Unie begint de opvolgingsrace.
Daardoor krijgen de Iraanse communisten geen aanwijzingen meer.

De massa heeft het in woord en daad gemunt op het imago van de sjah.
Met als resultaat dat steeds meer politiemensen en militairen overstappen naar het antiregeringskamp.

Mossadeq, die de pers niet wilde verbieden die hem afbrandde...
...weigert nu de betogingen te verbieden.

Kermit Roosevelt is daar erg blij om.

Maar Mossadeq kan de situatie niet verder laten ontaarden. Hij geeft de politie het bevel de straten te ontruimen.

Dat is nog meer naar de zin van Kermit Roosevelt.

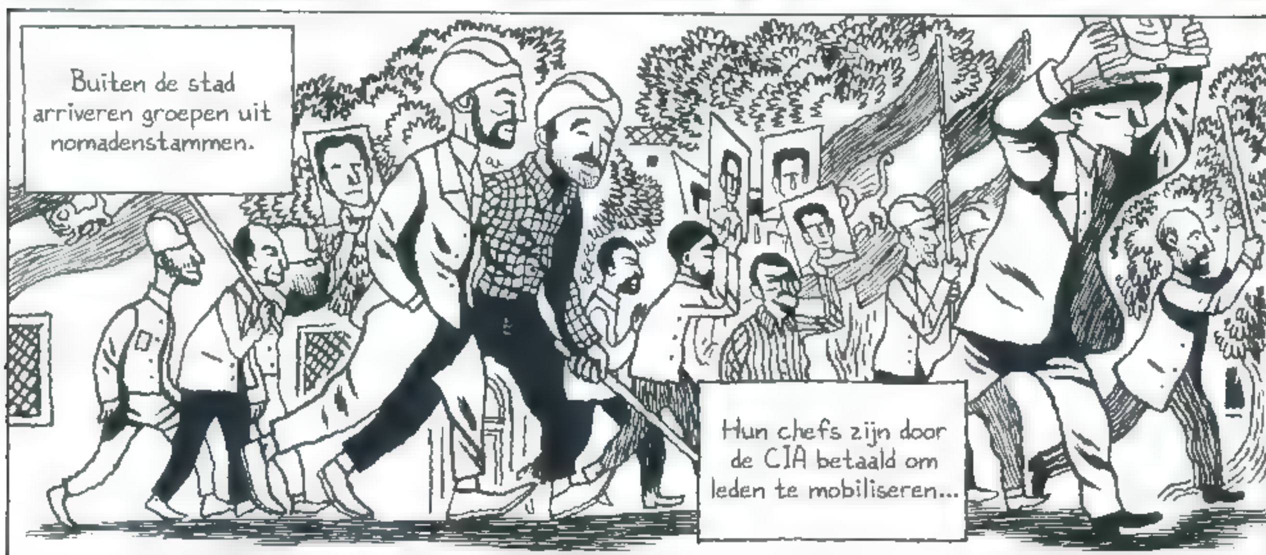

Generaal Daftary moet de opstand onderdrukken.
Hij staat achter de putschisten en kwijt zich dus met veel overgave van zijn opdracht.

Mossadeq verbiedt dan toch alle betogingen.
Hij belt met de leiders van zijn partizanen en vraagt ze uit de straten weg te blijven.

Die zijn nu van leger en politie...

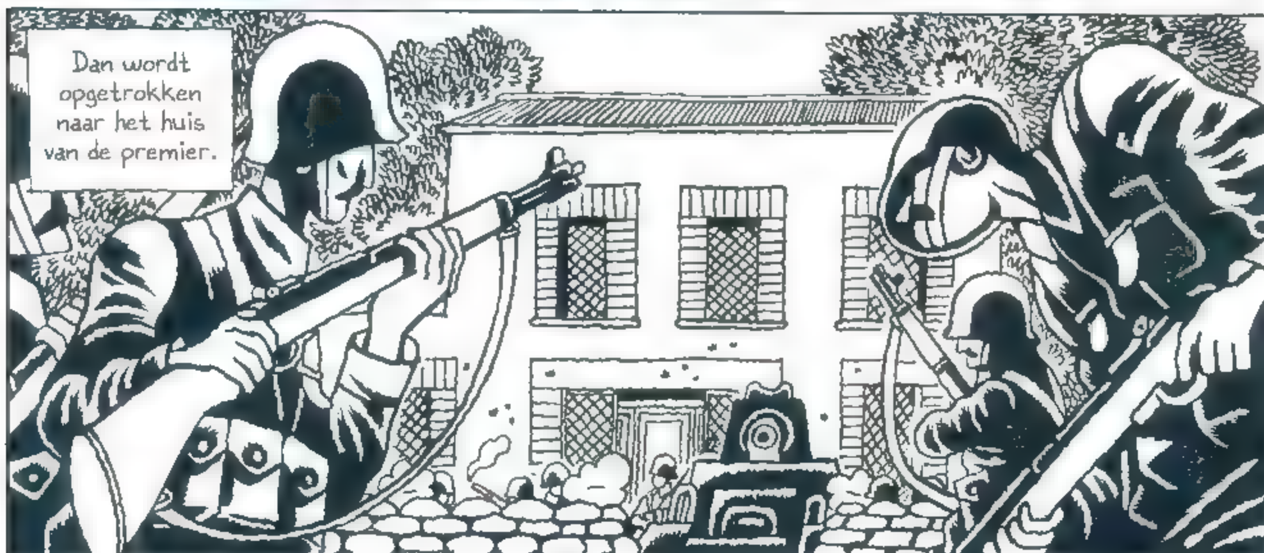

Kermit Roosevelt organiseert betogingen ten gunste van de sjah...
...die zeer vreedzaam verlopen.

Vooral omdat ze gecontroleerd worden door politie en leger...
...en begeleid door de populaire 'pahlavans' leden van worstelclubs die banden hebben met de onderwereld.

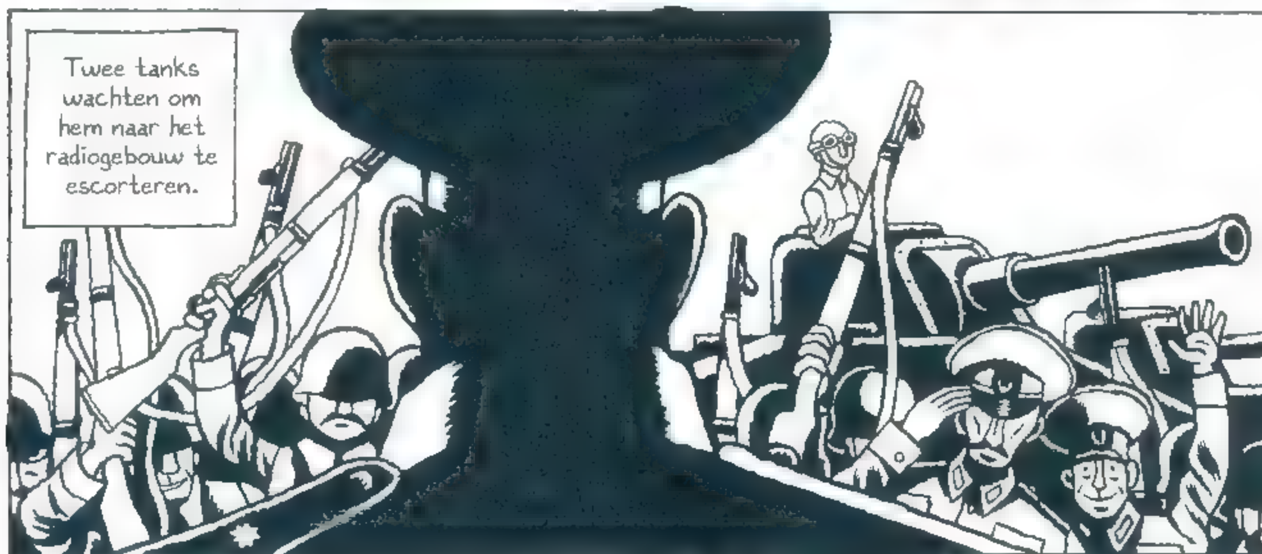

Buiten de stad arriveren groepen uit nomadenstammen.
Hun chefs zijn door de CIA betaald om leden te mobiliseren...

Wanneer de partizanen van de sjah de straat in handen krijgen...
...begint het geweld.
U.S.

Kantoren van kranten die Mossadeq gunstig gezind zijn, worden aangevallen.
En ook de regerings-gebouwen.
Bij het hoofdkwartier van de politie wordt gevochten.

Dan wordt opgetrokken naar het huis van de premier.

In de Amerikaanse ambassade treft Kermit Roosevelt generaal Zahedi in ondergoed aan.
Generaal, u moet zich aankleden!
Echt? Is het zover?

Twee tanks wachten om hem naar het radiogebouw te escorteren.

Zoek een muziekje. Iets plechtigs om mijn toespraak in te leiden...

De technicus blundert en gooit het Amerikaanse volkslied op antenne...

Een en ander wordt geregeld en generaal Zahedi begint aan zijn toespraak.
Op bevel van Zijne Majesteit de sjah...
...wordt Mohammed Mossadeq afgezet en neem ik de functie waar van premier.

In Rome wordt de sjah door journalisten ingelicht over de val van de premier.

Hij houdt zich eerst van den domme.
Echt waar?
Meent u dat?

Ik wist het!
Mijn volk houdt van me.

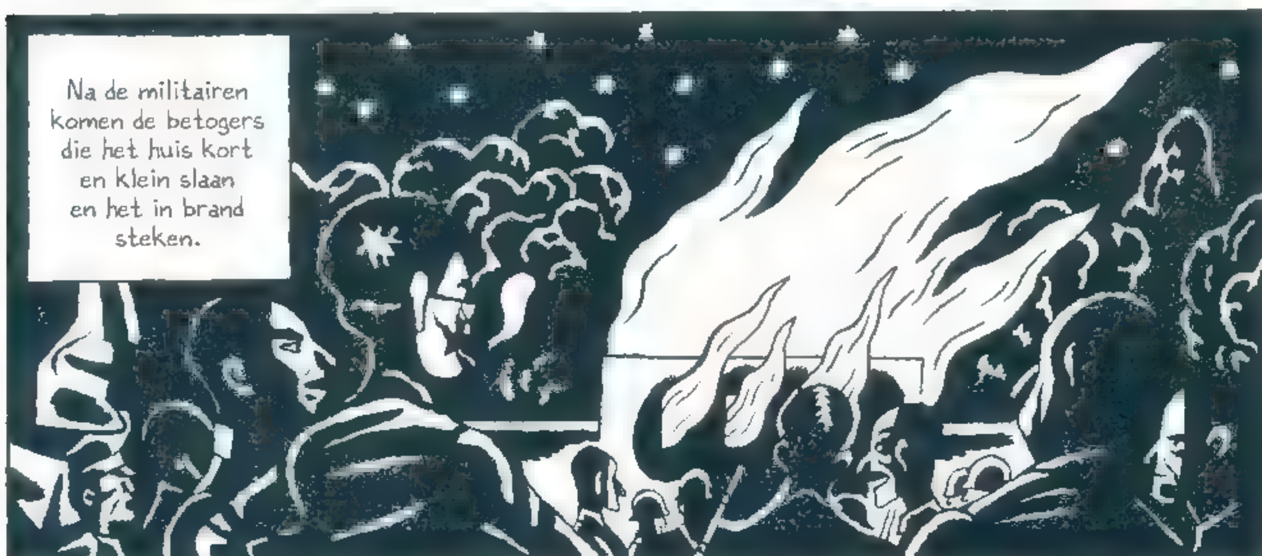

In Teheran is het huis van Mossadeq het laatste bolwerk van de loyalisten. Er wordt nog steeds verzet geboden tegen de putschisten.

Voor de ramen zijn stalen platen gemonteerd.
In het huis horen ze de kogel-inslagen...
Ik zal hier ster-ven...

Om een slachting van zijn volgelingen te voorkomen, geeft hij ze het bevel zich over te geven.
Hij vlucht opnieuw door de tuin.

Onmiddellijk dringen putschisten het huis binnen. Er wordt geplunderd.

De inboedel wordt op vrachtwagens geladen en weggebracht.

Na de militairen komen de betogers die het huis kort en klein slaan en het in brand steken.

Lijken worden weggehaald. In hun zakken zitten biljetten van vijfhonderd rial. Het is de vergoeding die ze kregen om aan de betoging deel te nemen.

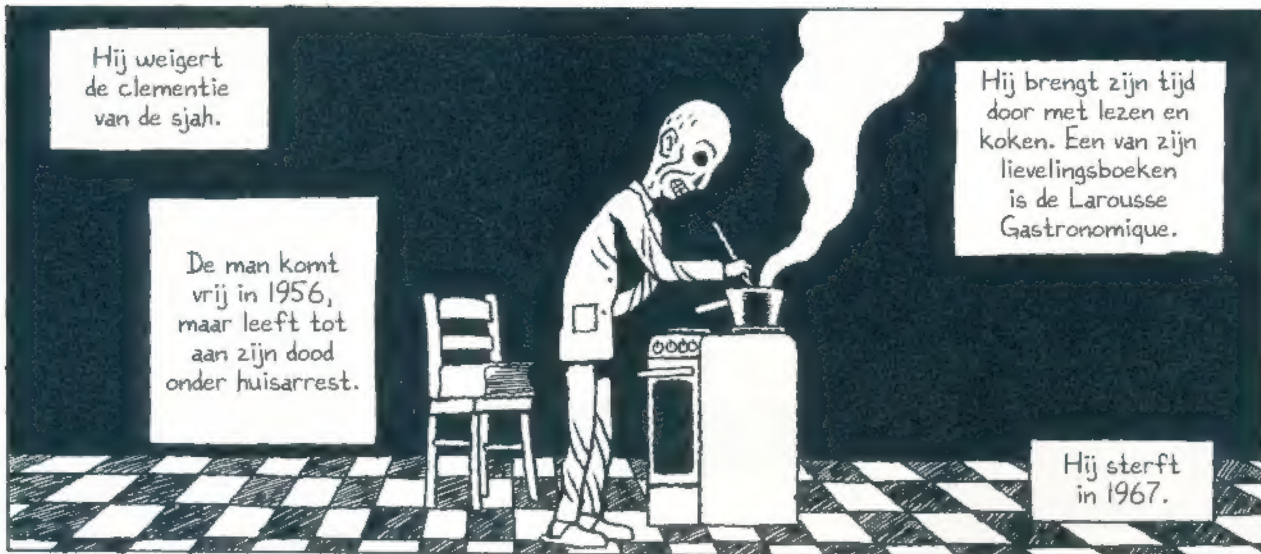

Mossadeq beseft dat hij zich niet kan blijven verstoppen. Hij geeft zich over aan het leger.
Hij draagt een pyjama.

De terugkeer van de sjah naar Teheran is een triomf.
Hij feliciteert meteen Kermit Roosevelt.
Ik ben mijn troon verschuldigd aan God, aan mijn volk, mijn leger en aan u.

Mossadeq wordt voor de krijgsraad gebracht.
Mijn enige misdaad is dat ik de olie-industrie heb genationaliseerd.

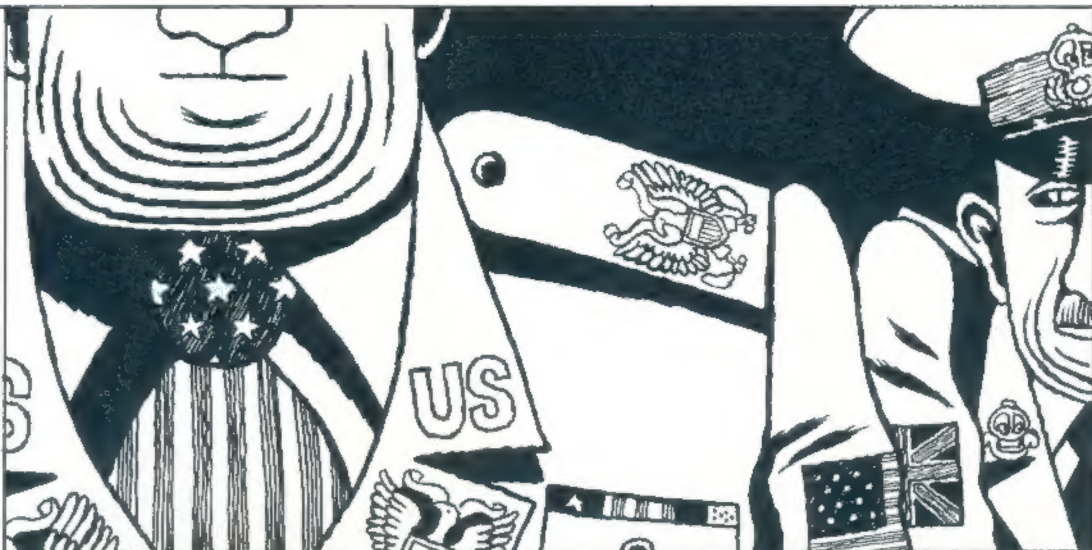

Het proces levert ook een laatste woordenwisseling op tussen de sjah en zijn voormalige premier...
Ik daag iedereen uit om te bewijzen dat zijn val niét het werk was van mijn volk en ingegeven was door een goddelijke vonk.

De goddelijke vonk bij Eisenhower heeft ervoor gezorgd dat de vrijheid van ons land werd verpatst in ruil voor veertig procent van het olieconsortium...
Mossadeq wordt veroordeeld tot drie jaar cel.

Hij weigert de clementie van de sjah.
De man komt vrij in 1956, maar leeft tot aan zijn dood onder huisarrest.
Hij brengt zijn tijd door met lezen en koken. Een van zijn lievelingsboeken is de Larousse Gastronomique.
Hij sterft in 1967.

Voor de CIA is 'operatie Ajax' een succes. De kostprijs was beperkt, de impact aanzienlijk.
In 1954 staat de operatie model voor de coup in Guatemala, waar president Arbenz wordt afgezet.

De keerzijde van 'operatie Ajax' is dat Groot-Brittannië beetje bij beetje uit de regio wordt verdrongen.

Zo dwingt Eisenhower de Brits-Frans-Israelische coalitie in 1956 tot een staakt-het-vuren in Egypte...

De tijd van de koloniale machten is voorbij. Nu zijn de VS aan de beurt.

Einde van deel I

www.blloan.com
9 789063 349912